

Den flexibla gigarbetaren?

En diskursanalys av *frihet* i gigeconomien

Abstract

The theory and method used in this thesis is Laclau's and Mouffe's discourse theory. By answering *how the concept of freedom is articulated in the gig economy discourse*, the thesis examines how our understanding of freedom interacts with our conceptualization of the gig economy. By understanding the different articulations of freedom through concepts as hegemony, floating signifier, and equivalence/difference, the essay formulates a theoretical framework for understanding the discursive struggle in the debate about the gig economy and how these constitute moments of power and conflict.

A conclusion made in this study is that different articulations of freedom can be identified within the gig economy. The material identifies two discourses: the neoliberal and critical discourse. The discursive struggle around the floating significant is also analyzed: The neoliberal discourse articulates freedom with flexibility, individualism, development, and innovation, while the critical discourse articulates freedom with control, security, regulation, and rights. By giving these ambiguous concepts specific meaning, the different articulations show us how two fundamentally different political projects aim for hegemony through discursive struggle. The articulation of freedom in the gig economy thus represents ideological projects. The essay contributes to the discussion of a neglected but highly relevant subject in political science and thereby increases the understanding of how dominant power relations are reproduced and challenged in the discourse.

Nyckelord: frihet, gigeconomien, diskurs, diskursanalys, flytande signifikant
Antal ord: 10935

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1.1	Syfte och frågeställning	1
1.1.2	Motivering av fall	2
1.1.3	Teorival	2
1.1.4	Frågeställning	3
1.2	Disposition	3
1.3	Tidigare forskning och uppsatsens kontext	4
1.3.1	Gigekonomi	4
1.3.2	Gigekonomin som symbol för arbetets förändring	5
1.3.3	Gigekonomins storlek	6
1.3.4	Individualisering och osäkerhet	6
2	Diskursteori som teori och metod	7
2.1	Diskursteori	7
2.1.1	Från Marxism till Postmarxism	7
2.1.2	Diskursbegreppet	8
2.1.3	Språk	8
2.1.4	Konflikt och hegemoni	9
2.1.5	Nyliberalism som hegemoni	10
3	Uppsatsens tolkningsram och tillvägagångssätt	13
3.1	Frihetsbegreppen	13
3.1.1	Det socialdemokratiska frihetsbegreppet	13
3.1.2	Det liberala frihetsbegreppet:	14
3.2	Uppsatsens tillvägagångssätt	15
3.2.1	Materialinsamling	15
3.2.2	Analysens inledande steg	17
3.2.3	Kategorisering av material	17
3.2.4	Identifiera artikuleringar av frihet	18
3.2.5	Analytiska utmaningar	19
4	Material	20
5	Analys	22
5.1	Frihet som flexibilitet & frihet som trygghet	22
5.1.1	Frihet som flexibilitet	22
5.1.2	Frihet som trygghet	24
5.2	Frihet som innovation & frihet som reglering	26
5.2.1	Frihet som innovation	26
5.2.2	Frihet som reglering	28

6	Diskussion	31
7	Slutsats	33
8	Referenser	34

1 Inledning

Gigekonomin etablering och framfart representerar en av samtidens mest kontroversiella utvecklingsprocesser, och reflekterar en omorganisering av arbete som förväntas påverka det sociala livet på djupet. Den digitaliserade ekonomin har kommit att liknas med en fjärde industriell revolution, och har således aktualiserat nya frågor, politiska problem och diskussioner. Trots att vi dagligen stöter på artiklar om gigekonomin - i allt från morgontidningar till akademiska tidskrifter - är den diskursiva kampen fortfarande ett negligerat studieområde: Trots att debatten präglas av radikalt olika förståelser för vad *frihet* egentligen innebär, har ämnet inte diskuterats tillräckligt. Genom frågeställningen ***Hur artikuleras frihetsbegreppet i diskursen om gigekonomin?*** undersöker uppsatsen hur vår förståelse av frihet - ett genom tiderna centralt politiskt begrepp - samverkar med vår konceptualisering av gigekonomin. Uppsatsen strävar efter att bidra till diskussionen om ett försummat, men högst aktuellt, ämne i statsvetenskap och därigenom öka förståelsen för hur dominerande maktrelationer reproduceras, men även utmanas.

1.1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen syftar till att analysera den diskursiva striden i debatten om gigekonomin, för att förstå hur dominerande maktrelationer produceras, reproduceras och utmanas. Genom att studera hur *frihet* ingjuts med olika betydelser, vill jag undersöka hur begreppet blir en del av en större politisk maktkamp. Genom frågeställningen ***Hur artikuleras frihetsbegreppet i diskursen om gigekonomin?*** vill jag således undersöka vilka konceptualiseringar av frihet som framträder i debatten om gigekonomin, och hur dessa kan förstås. Uppsatsen menar att vi genom att undersöka kampen om frihetsbegreppet i den svenska debatten om gigekonomin kan få en större förståelse för de politiska projektens hegemoniska kamp och hur den dominerande förståelsen utgör ett ögonblick av makt - snarare än en objektiv verklighet. Genom att sammanföra Laclau och Mouffes diskurst teori med tidigare forskning kring gigekonomi, nyliberalism och frihetsbegrepp, vill jag bidra till en mer nyanserad diskussion om gigekonomin utveckling i Sverige.

Studien ämnar vara djupgående och avgränsas primärt till empiri med direkt eller indirekt koppling till Sverige, i enlighet med uppsatsens syfte. Transnationella aktörer som anses ha tydlig koppling till Sverige har inkluderats i viss mån i syfte att nå en större bredd av material. Den geografiska avgränsningen grundas fortsättningsvis i diskursanalysens syfte till att förstå socialt producerade betydelser (Howarth 2000:128), vilka vidare skiljer sig mellan olika kontexter (Schor & Attwood-Charles 2017:1).

I syfte att anpassa mig till diskursens uttryck avgränsas uppsatsen till transportsektorn, då denna sektor stått i centrum för både den politiska debatten samt organiseringen. Uppsatsen begränsar sig till *gigwork*¹, vilket innebär uppgifter som förmedlas via en digital plattform men utförs offline - tillskillnad från *crowdwork* som är en helt digital form av *on-demand*-arbete (Prassl 2018:13). Gigwork innebär huvudsakligen geografiskt bundet arbete, där plattformar omorganiserar befintliga arbetsformer genom digitala plattformar. Uppsatsen avgränsas till geografiskt bundet gigwork, i synnerhet *food delivery platforms* – då gig-ekonomins utveckling i Sverige är mest påtaglig i denna sektor. Jag vill dock understryka att gig-ekonomin expanderar runt om i världen, på många olika sätt och i många olika sektorer, och således uppmuntra till vidare forskning om dess olika uttryck! ‘Gigifieringen’ av arbetsmarknaden som helhet blir även alltmer påtaglig. Det finns således många problemområden som är högst relevanta att analysera diskursteoretiskt, men uppsatsen område har avgränsats i enlighet med kandidatuppsatsens ramar.

1.1.2 Motivering av fall

Gigekonomin representerar en av vår tids mest kontroversiella utvecklingsprocesser och reflekterar en omorganisering av arbete som förväntas omforma det sociala livet på djupgående sätt. Utvecklingen aktualiserar således nya frågor av samhällsvetenskaplig relevans. Genom att kombinera teori och empiri bidrar uppsatsen till en bredare kunskap om gigekonomins diskurs. Fokuset på den diskursiva kampen om *frihet* synliggör vidare en försummad aspekt av diskursen, och bidrar med nya perspektiv på språkets produktiva karaktär (Prassl 2018:44f).

Det har uppstått skarpa debatter om gigekonomins natur och dess betydelse för samhället - där förståelsen skiljer sig mellan olika aktörer (Glavin m.fl 2021:1). Genom att undersöka den nyliberala respektive kritiska diskursens artikulering av frihet, formulerar uppsatsens en teoretisk ram för att förstå den diskursiva kampen i debatten om gigekonomin. Ur en bredare synvinkel representerar artikuleringen av frihet ideologiska projekt som syftar till att omforma vår förståelse av bl.a. arbete och politik (Standing 2014). Genom att relatera problemområdet till den diskursiva kampen mellan olika förståelser bidrar uppsatsen till den större diskussionen kring makt, frihet och hegemoni (Howarth & Stavrakakis 2000:1).

1.1.3 Teorival

Diskursanalys kan förstås som ett post-positivistisk teoretiskt perspektiv och en metod för att studera hur språkanvändning skapar mening (Svensson 2019:20). Diskursanalysens förståelse av språket som ett politiskt instrument bidrar med verktyg för att belysa språkets roll i politiska konflikter och samhälleliga

---

¹ Engelska termer använd när det inte finns lämpliga svenska alternativ eller översättningar.

dominansförhållande, och passar därför uppsatsens ansats till att undersöka hur ideologi verkar genom språket (Svensson 2019:94f).

Det finns en mängd olika typer av diskursanalys. På basis av uppsatsens strävan efter att undersöka de ideologiska dimensionerna av diskursers artikulering används Laclau och Mouffes post-marxistiska diskursteori². Genom att utgå från ett brett diskursbegrepp och menings relationella karaktär, fungerar teorin som ett diskursivt förhållningssätt till socio-politiska fenomen och skapar på så sätt förutsättningar för att påvisa politiska implikationer av särskilda sätt att fixera mening (Weedon 1989:168). Tack vare teorins fokus på hur makt utövas genom diskurs, överensstämmer den väl med uppsatsens strävan efter att undersöka *friktionen* mellan olika förståelser av *frihet* inom gigeconomien (Svensson 2019:52). Genom att väva samman makt, språk och mening skapar teorin förutsättningar för att både undersöka artikuleringen av frihet, den diskursiva striden om flytande signifikanter samt sociala makt- och dominansrelationer (Howarth & Stavrakakis 2000:5).

1.1.4 Frågeställning

Uppsatsens frågeställning är: ***Hur artikuleras frihetsbegreppet i diskursen om gigeconomien?*** För att besvara frågeställningen sammanförs Laclau & Mouffes diskursteori med tidigare forskning kring gigeekonomi, nyliberalism och frihetsbegrepp.

1.2 Disposition

Uppsatsens inledande kapitel syftar till att beskriva uppsatsens syfte och problemområde. Tidigare forskning och uppsatsens kontext (avsnitt 1.3) syftar till att presentera hur tidigare forskning konceptualiserat gigeconomien och nyliberalism. Denna förståelse utgör grunden för min tolkning av gigeconomien och formar den kommande analysen, och bör således förstås som en del av uppsatsens tolkningsram. Fortsättningsvis presenterar kapitel 2 diskursteorin som teori och metod.

I enlighet med diskursteorins betoning på hur avlagringar av tidigare hegemoniska diskurser behöver tas i beaktning vid analys (Simons 2011:206), redogör kapitel 3 för uppsatsens tolkningsram och tillvägagångssätt. Inledningsvis beskrivs det socialdemokratiska respektive liberala frihetsbegreppet. I syfte att ta hänsyn till sedimenterade praktiker ses dessa frihetsbegreppet som empiriska avlagringar: De utgör en del av den sociala kontexten, och är därför den andra delen av uppsatsens tolkningsram. Fortsättningsvis beskrivs uppsatsens tillvägagångssätt.

I kapitel 4 diskuteras materialet som används för den empiriska analysen vidare. I kapitel 5 genomförs analysen, som syftar till att besvara frågeställningen *Hur*

---

² Fortsättningsvis kallad diskursteori

artikuleras frihetsbegreppet i diskursen om gigekonomin? Diskursteorins begreppsapparat ligger till grund för analysens genomförande, och utgår främst från begreppen *artikulering*, *nodalpunkter*, *ekvivalens/skillnad* och *flytande signifikant*.

I kapitel 6 diskuteras analysen, uppsatsens styrkor och svagheter, samt förslag på framtida forskning.

1.3 Tidigare forskning och uppsatsens kontext

Jag kommer beskriva tidigare forskning kring gigekonomi och dess förhållande till nyliberalismen, i syfte att tydliggöra den första delen av uppsatsens tolkningsram. Till följd av att forskningen har dominerats av kritiska perspektiv, där gigekonomins prekära natur betonas, har jag valt att ta fasta på dessa perspektiv. I detta kapitel beskrivs gigekonomin mer generellt, i syfte att skapa en bra grund för kommande analys, där fokuset avgränsas till transportsektorn och *food delivery platforms*.

För att förstå gigekonomins utveckling är det centralt att betona hur faktorer samverkar: Den digitala utvecklingen har förändrat organiseringen av arbete och ekonomins struktur - men förändringens karaktär beror även på sociala och politiska val (Kenney & Zysman 2016:61). Uppsatsen förstår fortsättningsvis nyliberalismen som en uppsättning komplexa processer av både social, politisk, ideologisk, ekonomisk och kulturell karaktär (Novelli & Ferus-Comelo 2014:6): Istället för att begränsa förståelsen till nyliberalismens ekonomiska kärna inkluderas även de institutionella och symboliska ramarna (Wacquant 2009:306) - i syfte att få en bättre förståelse för den nyliberala ideologins innehåll och utvidgning (Graceffa & de Heusch 2017:360).

1.3.1 Gigekonomi

Gigekonomin³ syftar på arbetsmarknader som kännetecknas av *independent contracting* och icke-standardiserade anställningsavtal. Gigföretag utgår från digitala plattformar; Dessa bidrar med verktyg för att upprätta en digital infrastruktur, samt algoritmer för att styra arbetet och sammanföra utbud/efterfrågan på arbetskraft (Woodcock & Graham 2020:3f).

Till följd av skilda uppfattningar av gigekonomin har den fått olika namn: Medan förespråkare säger *delningsekonomi*, använder kritiska röster *gigekonomi* och/eller *plattformskapitalism*⁴. Den statsvetenskapliga forskningen domineras, som tidigare nämnt, av en kritisk förståelse av gigekonomin. I enlighet med

---

3 Genom att tala om gigekonomin som helhet kan vi belysa likheter mellan olika erfarenheter och praxis samt möjliggöra diskussion. Viktigt är dock att poängtera att erfarenheterna, praxis och arbetsprocesserna inom gigekonomin inte är homogena - utan skiljer sig beroende på sektor, region och individuella egenskaper (Woodcock och Graham 2020:19).

4 Då *plattformskapitalism* fångar in en större bredd av aktiviteter samt en större omorganisation av ekonomin - vilket ligger utanför uppsatsens område - används inte detta begrepp (Kenney & Zysman 2016:62).

diskursteorins förståelse av språket, påverkar valet av begrepp hur vi studerar, använder och reglerar digitala plattformar. Uppsatsens användning av *gigekonomi* grundas således i uppsatsens tolkningsram, kritiska syfte och frågeställning.

1.3.2 Gigekonomin som symbol för arbetets förändring

Gigekonomin beskrivs fortsättningsvis som en symbol för hur arbete förändrats. För den individuella arbetaren innebär förändringen att man spenderar mindre tid på ett jobb, har flera jobb samtidigt, ägnar obetalt tid åt att leta/invänta gigs samt inte får någon inkomst om inga gigs finns (Woodcock & Graham 2020:3f). Uppdragen handlar ofta om avgränsade uppgifter på tillfällig basis, där gigarbetaren behöver tillhandahålla nödvändig utrustning själv (McKinsey Global Institute 2016). Denna förändring förstås i förhållande till hur nyliberalismens inflytande och statens förändrade funktion genererat en ökning av anställningar som faller utanför arbetarrörelsens traditionella bas (Novelli och Ferus-Comelo 2014:16). En allt större del av arbetskraften generellt, och arbetarklassen i synnerhet, är sysselsatta i *labour-without-rights* (Standing 2014:968) - där falska egenanställningar⁵ används systematisk. Till följd av dessa förändringar har nationella system visat sig vara otillräckliga för att skydda arbetstagare från social och ekonomisk osäkerhet (De Stefano 2016:4) - vilket också är ett återkommande ämne i uppsatsens empiri.

På en samhällsnivå fångar begreppet gigekonomi in en större ekonomisk omvandling genom att relatera gigekonomin till bredare trender på arbetsmarknaden, såsom ökningen av icke-standardiserade anställningsformer (De Stefano 2016:7). Cant beskriver hur dessa förändringar har möjliggjorts av ekonomisk avreglering: Nyliberalism kännetecknas av tilltron till att samhället fungerar bäst när marknaden styr produktion och fördelning av varor/tjänster (Cant 2019:15) och marknadsinriktad politik förespråkas därför i syfte att främja tillväxt och effektiv social distribution (Bengtsson 2013:373). Statens roll i att möjliggöra nyliberalismens triumf syns i dess bidrag till arbetsregimens form och de maktförhållanden som arbete idag sker under (Van Milders & Turner 2021:3): Reglerande lagar har undergrävts i takt med att ekonomin har ändrats i syfte att främja konkurrens, vilket bidragit till att traditionella verktyg för sociala rättigheter blivit mindre verkningsfulla (Fudge 2007:57). Bakom dessa regulatoriska förändringar på arbetsmarknaden kan en global strategi för kommodifiering av arbetskraft identifieras, där arbetskraften i större utsträckning betraktas som en produktionsfaktor (Van Milders & Turner 2021:3). För att summera, beskrivs förändringen ha bidragit till en övergripande arbetsförsämring, där arbetarklassens osäkerhet institutionaliserat och prekärt arbete har blivit den globala normen (Cant 2019:16).

---

⁵ Falska egenanställningar är när du uppenbart arbetar för ett företag, men företaget vägrar att formellt erkänna dig som anställd (Isaksson & Sjödin 2019)

1.3.3 Gigeekonomins storlek

Till följd av mätsvårigheter är det svårt att avgöra hur stor gigeekonomin är, men GEM-rapporten beskriver hur 8,5 % av Sveriges befolkningen har erfarenhet av gigarbete (SOU 2019:41:39) - men gigeekonomin bör som sagt förstås som en del av en bredare process där arbete görs mer tillfälligt, osäkert och splittrat (Morgan & Nelligans 2018:7). Vi ser även hur olika grupper påverkas olika av dessa förändringar. Resurssvaga grupper riskerar att påverkas särskilt negativt av omstruktureringen av ekonomin och politiken, till följd av deras utsatta positioner på arbetsmarknaden. I Sverige har 19 % av gruppen unga vuxna (18–24 år) erfarenhet av gigarbete. I jämförelse med snittet i populationen (8,5 %) kan gruppen därmed ses som överrepresenterad (SOU 2019:41:39).

1.3.4 Individualisering och osäkerhet

Gigeekonomin verkar i sammanhang där sociala, ekonomiska och politiska krafter har anpassat sig för att göra arbete mer osäkert (Gorz 1999:61), vilket tidigare forskning härleder till nyliberalismen inflytande på arbetets dynamik. Novelli och Ferus-Comelo beskriver hur nyliberalismen möjliggjorde gigeekonomins framväxt genom att stödja avreglering, möjliggöra kapitalets förändrade geografi och verka för informaliseringen av arbete (Novelli & Ferus-Comelo 2014:11).

Gigarbetares ökade utsatthet förstås i forskningen i förhållande till välfärdsstatens tillbakagång (Fudge 2007:31). Den minimala staten är en ideologisk grundsats för nyliberalismen: Genom att beskriva krympningen av välfärdsstaten som ett sätt att uppnå individualitet, konkurrens och utveckling, maximeras marknadens räckvidd (Wacquant 2009:307ff) och tillgången till trygghetssystem begränsas (Graceffa & de Heusch 2017:360). Till följd av nyliberalismens betoning på konkurrenskraft, präglar individualiseringen allt fler av livets sfärer (Wacquant s. 306f). I Sverige, tar sig dessa tendenser uttryck i den ökade användningen av osäkra anställningar samt riskförskjutningen från arbetsgivare till arbetstagare (Palm 2018:33). Genom den systematiska misskrediteringen av både välfärdsstaten och standard-anställningsavtalet har nyliberalismen normaliserat nya former av social osäkerhet (Fudge 2007:31). Den nya ekonomin beskrivs därför representera en djupgående förändring av produktionsförhållandena, som introducerar nya former av exploatering genom informaliseringen av arbete (Morgan & Nelligan 2018:6).

2 Diskursteori som teori och metod

Diskursanalys består av flera multidisciplinära angreppssätt, som alla diskuterar språkets politiska betydelse och samhällets konstruktion genom att analysera den temporära fixeringen av tecknens betydelse (Åkerström Andersen 2003:50). Diskursanalysen vilar fortsättningsvis på specifika metodologiska, epistemologiska och ontologiska premisser, men även om vissa antaganden är gemensamma för många ansatser, bygger varje ansats på specifika teoretiseringar och tillvägagångssätt (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:10). Jag har valt att använda Laclau och Mouffes diskursteori eftersom dess grunder överensstämmer bäst med uppsatsens.

Till följd av att diskursanalytiska angreppssätt bidrar med både teori kring språkets funktion och metod för att studera språkanvändning, utgår uppsatsen från en integrerad syn på teori, material och analys (Taylor 2011:24).

2.1 Diskursteori

Jag har huvudsakligen använt mig av Laclau och Mouffes 'Hegemony and Socialist Strategy' (2001). Boken bidrar med en teoretisk redogörelse för diskursteorins värde och begränsningar som kritiskt ramverk för att förstå sociala praktikers kontingenta och kontextberoende natur (Laclau 1990:22f). Till följd av att diskursteorin är en hybridprodukt, grundad i dialog med olika teoretiska traditioner, kommer jag först redogöra för utvecklingen från marxism till postmarxism, för att vidare beskriva förståelsen av diskurs, språk och konflikt. Kapitlet avslutas med en tabell där centrala begrepp sammanfattas.

2.1.1 Från Marxism till Postmarxism

'Hegemony and Socialist Strategy' är formad av konflikten inom 1960-talets socialistiska tankesätt (Laclau 2005:236) där nya typer av sociala rörelser gav uttryck för konflikter som inte överensstämde med marxismens ramverk. Dessa rörelser krävde att den sociala kampen utvidgades till fler områden och relationer än kapitalistiska klassförhållanden, vilket gjorde det allt svårare att förklara händelseutvecklingen utifrån marxismens analys. Till följd av dessa händelser, samt samverkande faktorer såsom strukturella ekonomiska omvandlingar, ifrågasattes marxismens förklaringsförmåga (Laclau & Mouffe 2008:229ff).

Laclau och Mouffe ansåg således att samhällsutvecklingen aktualiserade behovet av en omtolkning av den klassiska marxismen (Laclau & Mouffe 2008:37f)

där analysen tog den sociala mångfalden i beaktning (Laclau & Mouffe 2008:221f). Rörelsen från marxism till postmarxism kan därför förstås som ett projekt med syfte att gå bortom marxismens ensidiga fokus på klasskamp och överge klassiska antagandena i marxistisk analys - för att med hjälp av poststrukturalistiska verktyg införliva marxismens styrkor utan att begränsas av dess essentialism och reduktionism (Laclau & Mouffe 1987).

2.1.2 Diskursbegreppet

Diskursteorin förstår diskurser som helt omfattande, och tillbakavisar distinktionen mellan språkliga och icke-språkliga praktiker: I och med att all mening beror på artikulering, ger språket alltid den sociala verkligheten sin mening (Laclau & Mouffe 2001:106f). I och med att diskursteorin omfattar alla sociala fenomen menar man att både språkliga identiteter och sociala strukturer är av relationell karaktär (Laclau 2014:23).

Diskursteorin ser fortsättningsvis sociala strukturer som ofullständiga och kontingenta meningssystem - vilket innebär att nya rörelser och tillstånd alltid kan dyka upp. Antagandet härleds till Derridas *différance*, där diskursers kontingens grundas i oförmågan att fixera betydelser en gång för alla (Derrida 1982:6ff) Diskurser förstås därför som historiskt och kontextuellt specifika konstruktioner, där identiteter alltid erhålls under ständig förhandling mellan olika synsätt (Weedon 1989:164).

Laclau och Mouffe beskriver fortsättningsvis hur diskurser uppstår till följd av artikulering. Element innebär de positioner som inte är diskursivt artikulerade ännu, medan de positioner som framstår som artikulerade inom en diskurs kallas moment (Laclau & Mouffe 2008:157). Artikulering syftar på den tillfälliga fixeringen av element som inte har någon nödvändig identitet, där själva sammanfogningen modifierar begreppets betydelse. Uppsatsens frågeställning syftar till att, genom att studera artikulering, förstå hur elementen struktureras enligt ett mönster av skillnader ur ett oändligt fält av möjligheter (Laclau & Mouffe 2001:105).

Varje diskurs är fortsättningsvis uppbyggd kring privilegierade tecken - nodalpunkter - som utgör ett centrum genom att samla andra tecken kring sig. Nodalpunkter fungerar som kontingenta stabiliserare av mening: Varje tecken i diskursen är entydigt fastställt som moment i relation till andra tecken, vilket utesluter andra möjliga betydelser. En diskurs etableras således som ett försök att skapa entydighet genom att utesluta andra potentiella betydelser tecknen skulle kunna anta. Till följd av samhällets öppenhet är denna meningsfixering dock alltid partiell (Laclau & Mouffe 2001:112f).

2.1.3 Språk

Diskursteorin kännetecknas av sin relationella förståelse av språklig mening samt språkets avgörande roll i struktureringen av sociala relationer. Språket förstås som ett system där inget element kan definieras oberoende av de andra (Laclau 2014:25)

- vilket uppsatsen undersöker genom att analysera processer av *ekvivalens* och *skillnad*.

Fortsättningsvis, beskriver diskursteorin hur tidigare diskursers avlagringar formar kommande diskurser: Betydelser etableras inte på nytt i varje politisk situation, utan verkar i en terräng som är resultatet av tidigare hegemoniska artikulerings sedimenterade betydelser. Simon understryker därför vikten av att ta kontexten i beaktning, för att kunna inkludera dessa rester av tidigare artikuleringar i sin förståelse (Simons 2011:206). Jag kommer därför presentera både det socialdemokratiska och liberala frihetsbegreppet - i syfte att just ta hänsyn till den sociala kontexten och tidigare hegemoniska artikuleringar. Dessa frihetsbegrepp är de jag, genom sekundärlitteratur, menar utgör den terräng av hegemoniska artikuleringar av frihet som är nödvändiga för att förstå den diskursiva strid som råder idag. Dessa kan inte identifieras genom min empiriska analys utan analyseras genom sekundärlitteratur i avsnitt 3.1.

2.1.4 Konflikt och hegemoni

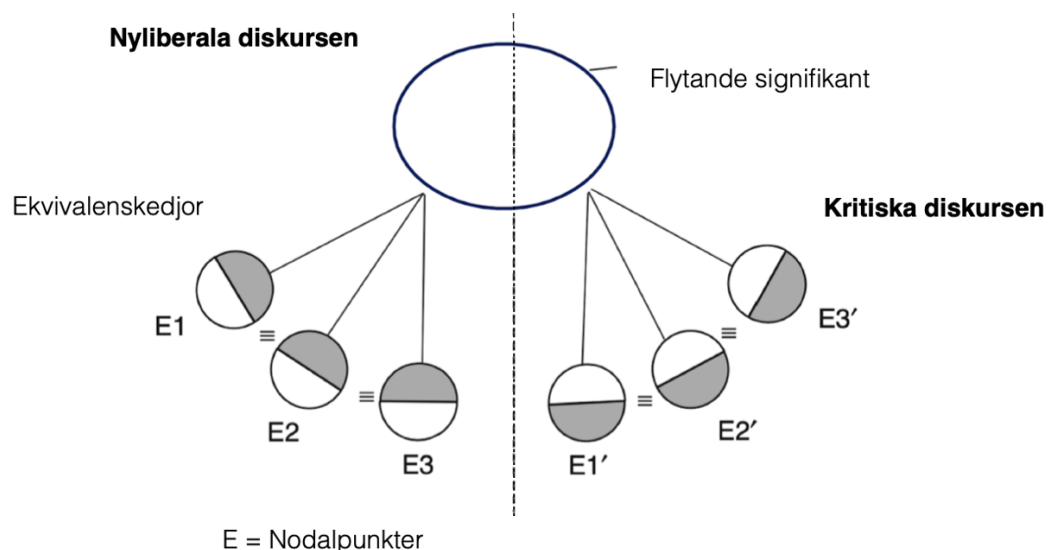
Till följd av diskurser relationella grund, grundas artikulering i det dialektiska och kontextuella samspelet mellan ekvivalens- och skillnadslogik. Ekvivalenslogiken länkar samman element och tillskriver dem en gemensam identitet, medan skillnadslogiken befäster gränserna mellan de element som tillhör "insidan" respektive "utsidan" (Laclau & Mouffe 2001:x). Den ekvivalens/skillnad som upprättas är aldrig given, utan det är alltid möjligt att koppla isär de sammanfogade elementen och sammanfoga dem på nya sätt. Det sociala präglas därför av ständig kamp mellan konkurrerande begreppsdefinitioner - där vissa konventioner har vunnit företräde. Varje ordning bygger således på uteslutande av andra möjligheter och uttrycker därför ett visst maktförhållande - vilket i uppsatsens fall syns i diskursernas försök till att fixera sin artikulering och delegitimera andras (Mouffe 2016:15). Genom begreppet antagonism beskriver diskursteorin hur politik innebär att vi ständigt konstituerar det sociala på sätt som utesluter andra sätt. Jag visste inte inledningsvis om det fanns maktkamp inom debatten om gigeconomien, utan använde mig av diskursteorins förståelse av antagonism för att undersöka detta (Mouffe 2008:24f).

Till följd av diskursens kontingens är möjligheterna till antagonism ständigt närvarande, och vi måste därför erkänna varje samhällsordnings hegemoniska natur: Det som i ett givet ögonblick accepteras som objektivt är alltid resultatet av hegemoniska praktiker (Laclau & Mouffe 2001:112f). Samhället bör således förstås som en produkt av en serie praktiker som syftar till att skapa ordning under kontingenta förhållanden, vilket i uppsatsens framgång i hur vår förståelse av gigeconomien inte är given utan resultatet av mer eller mindre uppenbara maktrelationer. Varje ordning bör därför förstås som en tillfällig sammanfogning av kontingenta praktiker, där alternativa möjligheter utesluts (Mouffe 2016:43f).

Diskursteorin beskriver fortsättningsvis hur öppenheten gör att hegemoniska artikuleringar kan bestridas, men att olika element är olika öppna för betydelseförskjutning. Flytande signifikanter är de element som i särskilt hög grad

är öppna för olika artikuleringar. Diskursteorin förstår dessa som kontingenta ideologiska element som artikuleras av olika politiska projekt i försök att ge mening till dem: Flytande signifikanters innebörd beror på de motstridiga diskursernas försök till artikulering (Laclau 2005:132ff) - vilket porträtteras i figur 1.

Den diskursiva striden kring fixeringen av element är en kamp grundad i konkurrens mellan rivaliserande politiska krafter: Olika diskurser, som representerar olika sätt att förstå verkligheten, står i konflikt med varandra och deltar därför i en diskursiv kamp om hegemoni - som i sin tur påverkar och formar diskurserna (Laclau 2014:27f). Genom att bygga upp en dominerande diskurs, skjuts andra tolkningar av verkligheten undan och görs politiskt verkningslösa - vilket resulterar i att kampen om att fixera flytande signifikanter bör förstås som en kamp om att definiera vad som räknas som legitima sätt att bedriva politik på (Mouffe 2016:15). Till följd av hur diskursteorin förstår flytande signifikanter som element som artikuleras av fundamentalt olika politiska projekt, fungerar analys av flytande signifikanter som ett sätt att studera konflikter och motsättningar: Genom att studera *frihet* som flytande signifikant synliggör således uppsatsen hur olika sätt att tala om världen kämpar för att nå dominans, vilket blir en ingång till den politiska kampen om att göra sin egen definition av verkligheten hegemonisk.

Figur 1: Figuren syftar till att visa hur flytande signifikanter, ekvivalenskedjor och nodalpunkter samverkar. Källa: Figuren har hämtats från Walton & Boon (2014:29) men har vidare översatts och modifierats av uppsatsförfattaren för att passa uppsatsen.

2.1.5 Nyliberalism som hegemoni

Laclau och Mouffe (2001:175) beskriver hur nyliberalismens inflytande är av så omfattande karaktär att det bör förstås som den hegemoniska ordningen på global nivå - som är så etablerad att dess "kontingenta karaktär inte erkänns idag" till följd av "frånvaron på mothegemoniska projekt" (Mouffe 2016:39). Filip (2020:1f) förtydligar denna förståelse genom att beskriva hur ingen annan ideologi har

upplevt liknande framgång när det gäller att forma människors ideal, mål och värderingar på en global skala.

I enlighet med diskursteorins förståelse av hegemoniska diskurser, ger den nyliberala diskursen en sammanhängande förklaring för både ekonomiska och mänskliga relationer. De aspekter som är oförenliga med nyliberalismens förståelse marginaliseras, vilket överensstämmer med diskursteorins förståelse av diskursers försök till entydighet (Laclau & Mouffe 2001:175f). Detta system av skillnader är institutionaliserat i en mängd sedimenterade diskursiva former, där den sociala ordningens kontingenta natur döljs av nyliberalismens dominans. I uppsatsen, som förstår gigekonomi inom ramen för den nyliberala hegemonin, blir detta synligt i hur den nyliberala diskursen ses som 'regel', medan andra diskurser fungerar som 'utmanare' (Phelan & Dahlberg 2011:23).

Tabell 2: Sammanfattning av uppsatsens centrala begrepp

Nodalpunkter	Kärnbegrepp i en specifik diskurs som samlar diskursen och stabilisera mening tillfälligt.
Ekvivalenskedjor	När olika komponenter/föreställningar vävs samman uppstår ekvivalenskedjor. Ekvivalenskedjor skapas genom <i>ekvivalens</i> och <i>skillnad</i> : Ekvivalens syftar på de betydelseskapande processer där föreställningar kopplas ihop till en enhet och inbördes skillnader löses upp, medan skillnadslogiken definierar begrepp differentiellt, dvs genom kontrastering mot utsidan (vad de <i>inte</i> är)
Artikulation	Varje praktik som etablerar en relation mellan olika element på ett sådant sätt att deras betydelse förändras. Artikulation är vidare den sammanfogning av begrepp som skapar diskurser; Diskurser är alltså den strukturaliserade totalitet som uppstår som resultat av artikulering.
Diskurs	Diskurser strävar efter entydig fixering av betydelse: Genom att avskaffa mångtydigheter försöker man göra elementen till moment genom tillslutning, men till följd av det socialas öppenhet och kontingens är slutgiltig fixering omöjligt.
Element	De tecken som inte är diskursivt artikulerad, utan fortfarande är mångtydiga.
Moment	De tecken som artikulerats inom en diskurs. Moments betydelse fixeras genom dess förhållande till andra tecken.
Flytande signifikanter	Flytande signifikanter är de element som olika diskurser försöker ge innehåll till på just sitt sätt, vilket resulterar i att flytande signifikanter är särskilt öppna för betydelseförskjutningar. Betingade ideologiska element som artikuleras av olika politiska projekt, och således möjliggör den kamp om viktiga tecken som förs mellan olika diskurser.
Hegemoni	Diskursteorin beskriver hur verkligheten kännetecknas av kamp mellan ständigt konkurrerande begreppsdefinitioner, där den betydelse som sedimenterats och dominerar andra betydelser förstås som hegemonisk. Hegemoni syftar alltså på den kontingenta artikuleringen i en obestämbart terräng.
Antagonism	Diskursteorin använder begreppet antagonism för att beskriva hur konflikter om mening alltid resulterar i att en förståelse etableras, medan andra utesluts. Antagonism syftar således på de alternativ som utesluts och som ständigt utmanar den dominerande förståelsen.
Källa: Uppsatsförfattarens egen tabell. Källor till informationen i tabellen redovisas i den löpande texten i kapitel 2.1.	

3 Uppsatsens tolkningsram och tillvägagångssätt

I detta kapitel syftar jag till att redogöra för uppsatsens andra tolkningsram - de socialdemokratiska och liberala frihetsbegreppet - samt beskriva uppsatsens tillvägagångssätt.

Diskursanalysen tar avstånd från möjligheten till objektiv kunskap (Alvesson & Sköldberg 2017:9f), och uppsatsen syftar därför till att möjliggöra förståelse, snarare än att fastställa 'sanningar' (Alvesson och Sköldberg 2017:20). I enlighet med detta synsätt, strävar jag efter att vara transparent med min tolkningsram för att tydliggöra min ingång i materialet. I syfte att förankra tolkningsramen i både diskursteorin, tidigare forskning och den sociala kontexten sammanförs därför diskursteori med frihetsbegrepp, samt tidigare forskning kring gigeekonomi och nyliberalism i tolkningsramen. Således strävar jag efter en kombinerad approach, där förståelsen av diskursernas artikulering dels ses som teoretiskt härledda, dels som ett resultat av studien.

3.1 Frihetsbegreppen

3.1.1 Det socialdemokratiska frihetsbegreppet

Det socialdemokratiska frihetsbegreppet kan förstås som ett dubbelt begrepp, där frihet förstås som individens frihet, men vägen till denna frihet går genom samhälleliga förändringar (Filip 2020:22).

Den socialdemokratiska förståelsen av frihet kännetecknas av sin kollektiva dimension: Individens frihet förstås som individens möjligheter att styra sitt liv, vilket förutsätter både individuella, medborgerliga och mer omfattande sociala rättigheter (Kastning 2013). Till följd av att frihet ses som ett socialt tillstånd behöver hinder hanteras på strukturell nivå: För att säkerställa alla medborgare ett fritt liv måste sociala rättigheter aktivt främjas (Fudge 2007:31). Detta kräver kollektiva åtgärder riktade mot mekanismer som skapar fattigdom, underordning och vidare ofrihet. Utan sådana grundläggande sociala och ekonomiska friheter blir friheten begränsad, oberoende av hur starka de individuella friheterna är. Denna förståelse av frihet har materialiserats genom exempelvis kollektivavtal och social välfärd (Filip 2020:22f).

Den socialdemokratiska förståelsen av frihet överensstämmer fortsättningsvis med den positiva frihet Berlin⁶ beskriver, till följd av dess tydliga prägel av premissen att olika ekonomiska positioner i samhället ger olika grader av personlig frihet (Filip 2020:24). Det socialdemokratiska frihetsbegreppet förstår således ekonomisk trygghet som *frihet* (Gölstam 1995:119). I förhållande till arbete innebär denna förståelse av frihet exempelvis rätten till att själv styra över de risker man ska ta i arbetet (Gölstam 1995:250ff).

Frihet berör frågor om över- och underordning, och förstås därför ur ett maktperspektiv: Rätten att bestämma över människors handlingar är en frihetsfråga (Gölstam 1995:251). Denna förståelse präglar socialdemokratins syn på arbetares rättigheter, där kapitalets ökade inflytande menas riskera att leda till förtryck av resurssvaga (Gölstam 1995:118). Okontrollerad maktutövning och ojämlikhet hotar därför friheten genom att hindra människors självbestämmande (Filip 2020:24).

Socialdemokratins hegemoni i Sverige förstås i förhållande till partiets 44-åriga oavbrutna regeringsperiod (1932-1976) - då socialdemokratien erövrade 'problemformuleringsprivilegiet' i svensk politik, vilket innebar att deras konceptualisering av termer såsom välfärd, frihet och trygghet fick en hegemonisk position. Socialdemokratins artikulering var exempelvis så sedimenterad att det ledde till en ideologisk samsyn över hela det politiska spektrumet (Edling 2012). Med utgångspunkt i denna förståelse, utgår uppsatsen från att den socialdemokratiska frihetsförståelsen har haft en hegemonisk position historiskt och således kan ha format dagens terräng - i enlighet med Simons tes (se avsnitt 2.1.3).

3.1.2 Det liberala frihetsbegreppet:

Det liberala frihetsbegreppet kännetecknas av ekonomisk frihet och individuell frihet (Filip 2020:30), och har vidare haft en central funktion i nyliberalismens utveckling och reformer (Filip 2020:17). Den ekonomiska friheten grundas i sambandet mellan marknadsekonomi och frihet, där frihet förstås som förmågan att engagera sig i frivilliga utbyten på den fria marknaden (Filip 2020:38). Fria marknadssystem beskrivs vidare skydda och främja ekonomisk frihet genom att minimera de yttre krafternas inflytande (Filip 2020:32). Genom fri marknadsekonomi och minimal stat uppnår vi inte bara ekonomiskt välstånd, effektivitet och tillväxt, utan också en högre nivå av frihet. Det liberala frihetsbegreppet kopplar således samman ekonomisk frihet med individuell frihet genom att beskriva ekonomisk frihet som det viktigaste medlet för att uppnå individuell frihet (Friedman 1982:15). Detta resulterar i att begränsningar i den ekonomiska friheten hotar den individuella friheten (Friedman 1982:15).

---

⁶ Det negativa frihetsbegreppet förstås som *frihet från*, och begreppet belyser inom vilka områden människan kan agera fritt, utan medveten inblandning av andra människor (Berlin & Hardy 2002:39, 283). Det positiva frihetsbegreppet förstås som *frihet att*, och tar fasta på individens möjligheter till kontroll och autonomi (Berlin & Hardy 2002:178).

Friedmans förståelse av individuell frihet överensstämmer med Berlins negativa frihet: Den individuella friheten tar fasta på frånvaron av tvång från medmänniskor samt hur mycket individen ska styras av externa krafter (Berlin & Hardy 2002:39). Större område för icke-inblandning menas därför generera mer frihet (Hayek 2011:61). Följaktligen ses politik med syfte att förverkliga rättvisa och/eller jämlikhet som hot mot friheten (Friedman 1982:15) - i och med att frihet förstås som frånvaron av tvång.

Ovanstående resonemang visar hur det liberala frihetsbegreppet, till skillnad från det socialdemokratiska, aktivt tar avstånd från det positiva frihetsbegreppet. Det positiva frihetsbegreppet understryker människans förmåga till självbestämmande och självutveckling (Berlin & Hardy 2002:178) - vilket resulterar i att åtgärder som syftar till att stärka dessa egenskaper uppmuntras. Det liberala frihetsbegreppet förstår dessa interventioner som hot mot friheten, i och med att frihet inte anses samverka med jämlikhet, social rättvisa eller självutveckling (Berlin & Hardy 2002:208).

Sammanfattningsvis påvisar dessa frihetsbegrepp - som ingår i den bakomliggande sociala kontexten för uppsatsens analys - olika förståelser av *frihet*.

3.2 Uppsatsens tillvägagångssätt

3.2.1 Materialinsamling

Min arbetsprocess inleddes med att jag satte mig in i uppsatsens problemområde, genom att läsa tidigare forskning kring särskilt gigeekonomi, omorganiseringen av arbete till följd av digitaliseringen samt prekäritet (jfr. Callum, De Stefano, Gorz och Prassl). Jag satte mig även in i den aktuella debatten kring gig-ekonomi; initialt mer övergripande för att skapa mig en grundläggande kulturell kompetens, och fortsättningsvis mer systematiskt. Min förståelse för debattens centrala aktörer, skiljelinjer och händelser utvecklades och det blev snabbt tydligt att debatten präglades av radikalt olika förståelser av gigeekonomin. Till följd av detta förväntade jag mig att materialet skulle påvisa olika representationer, och strävade således efter att fånga upp denna varians i diskursiva framställningar på området - för att på så sätt möjliggöra analys av de olika artikuleringarna inom debatten.

Jag samlade vidare in de artiklar som skrivits om ämnet. Jag använde mediaarkivet Retrivers digitala databas, sökordet 'gigeekonomi*' och en tidsavgränsning på 5 år. Retriever fungerade som ett hjälpmedel för att få en god överblick, systematiskt kunna gå igenom materialet på området och läsa igenom alla relevanta artiklar. Avgränsningen i tid grundades i uppsatsens strävan efter att analysera den rådande debatten, men även kunna inkludera materialtyper som inte publiceras lika frekvent. I och med det inte finns någon given kunskaps- eller innehålls-hierarki mellan materialtyper enligt diskursteorin, öppnar teorin upp för användning av en stor variation av material (Howarth och Stavrakakis 2000:4f). Jag strävade därför efter att läsa många olika sorters empiriskt material, och

diskriminerade således inte mellan materialtyper (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:10f).

Jag upptäckte fortsättningsvis att vissa typer av material, som jag utifrån mina förkunskaper ansåg fylla en central funktion i diskursen, inte fångades upp av Retriever - till följd av att Retriever primärt samlar in svenska tidningsartiklar. I enlighet med diskursteorins breda textbegrepp och min strävan efter variation av materialtyper, syftade uppsatsen till att använda sig av text i både skriftlig och muntlig form - för att få en mer heltäckande bild av diskursen som undersöks. Jag kompletterade därför den inledande materialinsamlingen genom att använda samma sökord ('gigekonomi*') i podcast-appen, Sveriges Radio och på Youtube - i syfte att möjliggöra insamling av ljudmaterial. Jag sållade även här bort material enligt samma principer som tidigare, t.ex. material som inte huvudsakligen lyfter gig-ekonomi, gigwork och transportsektorn. Då jag inte syftar till att analysera bilder, begränsades materialet på Youtube till muntliga diskussioner och debatter. Denna avgränsning grundas i att jag inte anser mig ha tillräckliga kunskaper i media för bearbetning av bild, samt att diskursteorin inte bidrar med tekniker för bildanalys i samma utsträckning som för textanalys. Jag fick på detta sätt tillgång till bl.a. relevanta intervjuer och reportage om gig-ekonomi (exempelvis Arbetsplatspodden 2021 & The Left in the European Parliament 2021).

Fortsättningsvis, upplevde jag att centrala svenska aktörer missades i min initiala artikelsökning genom Retriever. Genom mina initiala, mer övergripande, studier av debatten blev det påtagligt att förhandlingar kring kollektivavtal och reglering av gig-ekonomin fyllt en central roll i den rådande debatten. Empirin refererade exempelvis återkommande till utvecklingen kring Svenska Transportarbetareförbundets avtalsförhandlingar med Foodora och hur anställningsförhållanden i gigekonomins bör klassificeras juridiskt. I syfte att fånga upp även detta material, kompletterade jag den initiala artikelsökningen genom att söka efter dessa centrala aktörers inlägg i debatten. Denna komplettering syftade till att fånga upp material producerat av arbetsmarknadens parter och Regeringen, samt Statens offentliga utredningar. Jag skapade en lista över de centrala aktörerna och använde samma sökord som tidigare ('gigekonomi*') på respektive hemsida - till följd av just svårigheterna med att fånga upp deras uttalanden via mediearkiv.

Slutligen, syftade jag även till att inkludera transnationella aktörer med tydlig koppling till Sverige. Som diskuterats tidigare, grundas detta val dels i strävan efter att nå en större bredd av material (då diskursteorin präglas av sitt förespråkande för användning av olika typer av material, se 1.1.1), dels att ta hänsyn till hur diskurser formas av sin kontext i interaktion med omgivande diskurser (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:13). Till följd av det stora materialet kring frågan på engelska valde jag att begränsa mig till material från EU. Jag noterade tidigt i processen att stora delar av empirin hänvisade till EU (exempelvis Damm & Skyttedal 2021). Detta kan härledas både till Sveriges generellt nära band till EU, och hur exempelvis svenska representanter deltog i diskussioner kring gig-ekonomi som organiserades av EU-knutna aktörer (exempelvis Brave New Europe 2021 & The Left in the European Parliament 2021). Fortsättningsvis berör EU, genom dess roll inom reglering och arbetsmarknadspolitik, gigekonomin mer direkt än många andra transnationella aktörer. Detta motiverar varför jag valde bort exempelvis FN och

WTO och istället avgränsade mig till EU. EU-kommissionen utarbetade dessutom 2021 direktiv kring arbetsförhållanden inom gig-ekonomin, vilket genererade debatt på både EU- och svensk nivå - vilket motiverade valet av organisation ytterligare.

3.2.2 Analysens inledande steg

Jag läste igenom materialet flera gånger för att identifiera dess interna diskurser och därmed uppnå uppsatsens syfte: att undersöka diskurserna i debatten om gigekonomin. Diskursteorin förespråkar en flexibel hållning, så jag kategoriserade mitt material på olika sätt - efter *flexibilitet*, *arbete* och *frihet* - i syfte att identifiera materialets diskurser, nodalpunkter och flytande signifikanter. Genom att ställa olika frågor till materialet kring dess skiljelinjer och hur dessa kan förstås, identifierade jag två diskurser i mitt empiriska material: En kapitalistiskt förespråkande diskurs med tydliga kopplingar till den nyliberala ideologin och det liberala frihetsbegreppet, och en kritisk diskurs med tydliga kopplingar till den socialdemokratiska förståelsen av gigekonomin, arbete och frihet. Jag kallar fortsättningsvis dessa den nyliberala diskursen och den kritiska diskursen.

Inför den faktiska analysen valde jag ut 25 artiklar och andra texttyper per diskurs (dvs 50 totalt). Dessa närlästes i enlighet med diskursteoretiska koncept och uppsatsens analysverktyg. Jag avgränsade materialet ytterligare allt eftersom, utifrån dess bidrag till analysen och besvarandet av uppsatsens frågeställning. Jag tog då hänsyn till hur väl artiklarna hjälpte mig undersöka den politiska debatten kring gig-ekonomin samt hur de diskursiva framställningarna relaterade till varandra, genom att exempelvis lyfta samma aspekter. Jag landade slutligen i en mix av intervjuer, reportage, debatter och utredningar - vilket överensstämmer med uppsatsens strävan efter att undersöka utsagor i syfte att fånga upp olika representationer och förstå den diskursiva kampen på området.

3.2.3 Kategorisering av material

Jag kategoriserade fortsättningsvis mitt material efter dess centrala begrepp, i syfte att förstå sammanfogningen av olika element. Genom att undersöka hur olika föreställningar artikuleras till en upplevd enhet - genom att både väva samman egenskaper (ekvivalens) samt skilja dessa från konkurrerande politiska projekt (skillnad) - ville jag se hur olika tecken får betydelse genom att knytas till andra tecken. Jag identifierade olika ekvivalenskedjor i respektive diskurs.

Jag fortsatte arbeta med kategoriseringen av mitt material, för att identifiera det element som diskurserna mobiliserades på olika sätt i syfte att stödja deras respektive politiska agenda, och identifierade *frihet* som flytande signifikant. Diskursteorin använder sig av flytande signifikanter som ett verktyg för att identifiera diskursiv kamp (se avsnitt 2.1.4): Genom att studera hur frihet artikuleras, menar alltså diskursteorin att vi kan identifiera vilken betydelse diskurserna kämpar om att etablera (Laclau 2014:27f). Genom att undersöka hur

diskurserna artikulerar frihet, vill jag således visa hur artikuleringen kan förstås som en nyckelkomponent i en politisk maktkamp mellan hegemoniska projekt, där frihet blir del av en större kamp.

Till följd av att tidigare forskning domineras av ett fokus på *arbete*, tänkte jag inledningsvis att även min analys skulle fokusera på arbete. Efter flera läsningar såg jag dock att frihet var det främst centrala i mitt material, och strukturerade därför om arbetet utifrån det. Diskursteorin uppmuntrar flexibilitet och öppenhet för det empiriska materialet (Svensson 2019:129), vilket gör att jag inte ser detta skifte av fokus som något negativt. Till följd av bristen på forskning som undersöker fixeringen av frihet ser jag tvärtom mitt analytiska fokus som ett bidrag!

3.2.4 Identifiera artikuleringar av frihet

Efter att ha identifierat frihet som flytande signifikant strävade jag efter att urskilja de artikuleringar av frihet som framträder i materialet. Dessa begreppsligörs genom analysens 2 begreppspar. I syfte att möjliggöra intersubjektivitet strävar jag efter att transparens kring mina tolkningar under analysens gång, genom att kontinuerligt exemplifiera med citat från materialet och redogöra för hur jag tänkt.

Kopplingarna till frihet var fortsättningsvis olika tydliga i de olika diskurserna: I den nyliberala diskursen gjordes explicita referenser till frihet återkommande, medan frihet framställdes mer indirekt i den kritiska diskursen. Denna skillnad kan förstås i förhållande till nyliberalismens dominerande ställning: Den liberala förståelsen av frihet har en central roll i den nyliberala ideologin och dess politiska projekt (se avsnitt 3.1.2). Det socialdemokratiska frihetsbegreppet har haft en hegemonisk karaktär historiskt, men har vidare de-hegemoniserats över tid vilket kan förklara varför detta begrepp - medvetet eller omedvetet - används i mindre utsträckning idag (Filip 2020:6). Jag anser att denna skillnad bidrar till studiens relevans och överensstämmer med diskursanalysens syfte: Genom att kartlägga processer där vi kämpar om hur tecknens betydelse ska fastställas, och där vissa betydelsefixeringar blir så konventionaliserade att vi uppfattar dem som naturliga, kan vi få en större förståelse för hur social objektivitet konstitueras genom makthandlingar (Laclau 1990:35). Med tanke på det inflytande som nyliberalismen utövar globalt, och hur dess projekt ofta lutar sig mot frihetsbegreppet, är det viktigt att analysera deras förståelse av frihet (Filip 2020:6).

För att summera, så vill jag genom att närma mig den diskursiva kampen utifrån uppsatsens tolkningsram, undersöka *friktionen* mellan olika förståelser av *frihet* inom gigeekonomin. Genom att studera fixeringen av den flytande signifikanten, vill jag påvisa hur diskurserna kämpar för att nå dominans genom diskursiv kamp.

3.2.5 Analytiska utmaningar

En svårighet jag upplevde under analysen var diskursteorins utmaningar i att begreppsliggöra diskursernas olika resurser och skillnader i makt. Som bakgrunden beskriver, har den nyliberala diskursen idag en hegemonisk ställning globalt - som bland annat påvisas och reproduceras genom globala ekonomiska avtal och rättsliga regimer understödda av transnationella institutioner. Dessa institutioner fungerar tillsammans som en nyliberal spjutspets, och är ett av många exempel som belyser den nyliberala diskursens dominans idag (Therborn 2008:3). Therborn (2008:113) beskriver hur den nyliberala tsunamin slog ner socialistiska teorier: Dessa "slukades upp av [den nyliberala] syndafloden" (min översättning). Denna nyliberala triumf påvisar de stora skillnaderna i makt mellan diskurserna, som också kan härledas till dess materiella förutsättningar: De globala regler som skyddar kapitalets inflytande är integrerade i inflytelserika institutioner, vilket marginaliserar den kritiska diskursens förutsättningar till hegemonisk artikulering.

Även om diskursteorin, genom sitt breda diskursbegrepp, syftar till att inkludera materialiteten hos institutioner och praktiker, ser vi hur dessa skillnader i makt mellan diskurserna är svåra att fånga upp med diskursteorin (Frölund Thomsen 2007:146f). Jessop uppmärksammar denna problematik och kritiserar diskursteorin för att missa hur förhållandet mellan samhällliga strukturer och aktörer styr aktörers handlingsmöjligheter. Diskursanalysens begreppsapparat menas överbetona aktörernas fria vilja - på bekostnad av förståelsen för hur aktörers handlingar påverkas av strukturella och institutionella förhållanden (Jessop 2019:20). Denna brist uppmärksammas också av den feministiska poststrukturalismen: Diskursteorins fokus på pluralitet och kontingens argumenteras resultera i ett implicit antagandet om ett fritt 'meningsspel', vilket negligerar betydelsen av de hierarkiska nätverk av diskursiva relationer som präglar den sociala verkligheten. Även om diskursteorin till viss del uppmärksammar hur avlagrade diskurser påverkar kommande artikuleringar, ses detta inte som tillräckligt för att fullt ut ta hänsyn till den *rådande* sociala maktbalansen. Weedon menar därför att diskursteorin åsidosätter de maktrelationer som strukturerar det historiskt specifika sammanhanget, vilket osynliggör skillnader i makt och försämrar diskursteorins förklaringskraft (Weedon 1989:165). Genom att inkludera tidigare artikuleringar av frihet i uppsatsens tolkningsram, strävar uppsatsen - i enlighet med Weedons uppmaning - till att ta hänsyn till den sociala kontexten och det historiska sammanhanget som rådande diskurs artikuleras inom.

4 Material

Som tidigare diskuterat (se avsnitt 3.2.1) utgick materialinsamlingen från uppsatsens tolkningsram och syfte: Valet av material baserades på en kombination av teoretiska, kontextuella och praktiska överväganden. Vid diskursanalys tar materialinsamling och -bearbetning alltid avstamp i teori (se kapitel 2), då det diskursanalytiska angreppssättet bidrar med både teori kring språkets funktion (Taylor 2011:24) samt metodologiska riktlinjer för att angripa ett forskningsområde och studera dess språkanvändning (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:10). Till följd av min teoretiska och kontextuella förförståelse, där radikalt olika förståelser av gigeconomien framkommit, förväntade jag mig att materialet skulle påvisa olika representationer och strävade därför initialt efter att fånga upp de olika artikuleringarna inom debatten. I enlighet med diskursteorins mål, strävade jag således efter att fånga upp utsagor i debatten för att vidare kunna undersöka mönster i de diskursiva framställningarna närmare (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:28f).

Materialinsamlingen kan ses som ett sätt att närma sig olika förståelser av dagens gig-ekonomi i transportsektorn, snarare än som ett försök att samla in material som ger en helhetsbild av debatten - i enlighet med diskursteorins riktlinjer och ambitioner (Howarth och Stavrakakis 2000:4f). Winther-Jørgensen och Phillips beskriver därför hur avgränsningen av diskursen och empirin som studeras kan förstås som en ram för undersökningen, som vidare möjliggör analys och förståelse. Uppsatsens avgränsning av diskursen och analytiska fokus har således utarbetats i nära förhållande till uppsatsens syfte om att undersöka *debatten i gig-ekonomi kring transport-sektorn och food-delivery-plattformar*, tidigare forskning (se kapitel 1.3) samt diskursteorins strategi för avgränsning av forskningsobjekt (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:136f).

Jag resonerade under arbetets gång kring förhållandet mellan aktör och struktur, för att ta hänsyn till fördelarna respektive nackdelarna med att knyta specifika aktörer till de olika diskurserna. Laclau och Mouffe har valt att inte ta fasta på specifika aktörers mobilisering av diskurser, utan förstår diskurser som mer övergripande meningssystem som formar vår interaktion. Essex-skolan, som har vidareutvecklat diskursteorin, uppmärksammar dock i större utsträckning hur politiska aktörer formulerar och sammanför politiska krav i politiska projekt och betonar således den aktiva relationen mellan aktör-diskurs mer (Laclau 2000:xi). De diskurser som påvisas i mitt material sammanfaller till stor del med olika typer av aktörer, men jag förstår detta som en följd av bl.a. historisk kontext, syfte och ideologisk grund - snarare än som en aktiv mobilisering av diskursen. I mitt material framträder socialistiska partier och partigrupperingar, fackföreningar och kritiska organisationer främst inom den kritiska diskursen. I den nyliberala diskursen är representanter för näringslivet och liberala/konservativa partier mer återkommande.

Viss överlappning har dock också identifierats, exempelvis i form av transnationella organisationer och fackföreningar, vars uttalanden har kopplats till både den nyliberala och kritiska diskursen.

5 Analys

För att repetera, har två interna diskurser identifierats i diskursen ‘debatten om gigeekonomi’, utifrån deras förståelse av frihetsbegreppet och gigeekonomin. Analysen tar fasta på frihet som flytande signifikant och syftar till att studera artikuleringen av frihet inom respektive diskurs. Genom att undersöka hur orden sammanfogas i olika kedjor, vill jag undersöka hur betydelsen etableras relationellt. I enlighet med uppsatsens fokus på just *frihet* som flytande signifikant, strävar jag efter att lyfta olika konceptualiseringar som framkommer i materialet - för att vidare kunna förstå kampen om att artikulera den flytande signifikanten.

Analysen utformas fortsättningsvis genom 2 begreppspar: *Frihet som flexibilitet* respektive *trygghet*, och *frihet som innovation* respektive *reglering*. Begreppsparen har formulerats i syfte att tydliggöra analysen och vidare besvara frågeställningen *Hur artikuleras frihet inom debatten om gigeekonomin?* Begreppsparen bör förstås som ett analytiskt hjälpmedel, snarare än fasta kategorier. Analysens två tolkningsramar, (1) nyliberalism och tidigare forskning om gigeekonomin samt (2) frihetsbegreppen, har format min ingång i materialet. Jag tydliggör mina tolkningar av materialet genom att kontinuerligt beskriva hur jag kommit fram till mina slutsatser. Alla markeringar i fetstil är mina egna, och syftar till att tydliggöra centrala formuleringar.

5.1 Frihet som flexibilitet & frihet som trygghet

5.1.1 Frihet som flexibilitet

I “A European Agenda for the collaborative economy” undersöker EU-kommissionen hur vi ska förstå gigeekonomins utveckling. Kommissionen uppmuntrar utvecklingen av innovativa tjänster, och betonar gigeekonomins positiva följder för både individer, marknader och stater:

The collaborative economy generates new employment opportunities, generating revenues beyond traditional linear employment relationships, and it enables people to work according to flexible arrangements. This makes it possible for them to become **economically active** where more traditional forms of employment are not suitable for them (European Commission 2016:11).

Genom att studera vad som sägs om gigeekonomin (här kallad delningsekonomin), ser vi hur gigeekonomin beskrivs som något som genererar nya - mer flexibla - arbetsmöjligheter. Detta skapar förutsättningar för autonomi och utveckling. Kombinationen av de olika föreställningarna i citatet bildar en ekvivalenskedja: möjligheter till arbete - inkomst - flexibilitet. I citatet skiljs också det flexibla arbetet från de traditionella, mer reglerade, formerna av arbete. Här ser vi, i kontrasteringen av nya respektive traditionella arbetsformer, hur skillnadslogik används för att skilja det icke-önskvärda och önskvärda åt: Medan reglerade arbetsformer hindrar flexibilitet, representerar de icke-standardiserade arbetet individens flexibilitet och frihet. Denna skillnadslogik framkommer även när Foodoras VD Hans Skruvfors förklarar att företaget inte använder sig av standardavtal eftersom "traditionella avtal är anpassade efter en helt annan värld" (VD-podden 2021). Jag tolkar detta som att traditionellt arbete och standardavtal ses som förlegade. I enlighet med skillnadslogiken, differentieras här modernt arbete från det förlegade. Dessa kontrasteringar av gigarbete mot traditionellt arbete återkommer frekvent i det empiriska materialet, och visar hur kontrasteringen används för att kritisera den konstruerade 'utsidan', dvs reglerade arbetsformer.

Foodora har fortsättningsvis kartlagt de anställda budens arbetsförhållanden och livssituation, och beskriver hur resultatet visar en positiv bild, där "nästan 9 av 10 (86 %) är optimistiska kring sin framtida livssituation och väldigt få (3 %) är uttalat pessimistiska. Det är fler än vad vi ser i Sifos jämförande statistik över hel- och deltidsanställda i Sverige" (Foodora 2021 A). Genom att lyfta statistik om hur välmående arbetare inom gigeekonomin är, i jämförelse med arbetare i andra sektorer, tolkar jag in en bild av att arbetarna menas ha blivit *mer* välmående av att lämna traditionellt arbete. Foodoras kartläggning lyfter särskilt hur "frihet och flexibilitet i jobbet är något som särskilt uppskattas" (Foodora 2021 A), vilket bidrar till bilden av hur frigörelsen från standardavtalet bidrar med flexibilitet och frihet för arbetaren. Gigeekonomins flexibla arbetsmöjligheter beskrivs skapa frihet, medan traditionella arbetsformer begränsar individen. Gigeekonomin differentieras således från traditionellt arbete. Denna de-legitimerande strategi förstås genom diskursteorins vokabulär i hur ekvivalens och skillnads-logik skapar föreställningen om 'frihet som flexibilitet'.

I Foodoras undersöknings betoning på hur mycket friheten i jobbet uppskattas, kan sammanfogningen av flexibilitet, valfrihet, individualism och större kontroll över sin tid identifieras. Denna konceptualisering av 'frihet som flexibilitet' överensstämmer med det nyliberala frihetsbegreppets fokus på individuell och negativ frihet - där 'individens valfrihet' betonas. Genom beskrivningar av hur valfriheten inom gigeekonomins arbetsupplägg bidrar med möjligheter att själv forma sitt arbete, porträtteras arbetaren som ett autonomt subjekt med stort inflytande över sitt arbete (Foodora 2021 A). Fixeringen av frihet syftar således till att konstruera gigeekonomin som en sektor med en hög grad av autonomi för arbetaren.

Sammanfogningen av flexibilitet och frihet återkommer även i beskrivningar av hur arbetare inom gigeekonomin uppskattar den frihet det flexibla arbetet genererar. Skruvfors beskriver exempelvis hur många av företagets bud "trots allt är studenter" och därför "verkligen söker flexibilitet" (VD-podden 2021). Citatet visar hur

gigarbetare *väljer* att arbeta inom gigekonomin för att det passar deras livssituation bäst. Genom att betona hur arbetare väljer att arbeta i gigekonomin tack vare möjligheterna till flexibla arbetstider, och hur detta möjliggör autonomi och frihet, porträtteras gigekonomin som en optimal arbetsplats för arbetare som själva vill styra sitt liv. Denna bild liknar på många sätt det nyliberala frihetsbegreppets förståelse av frihet som negativ frihet: En bild av att standardiserade anställningar inte eftersträvas konstrueras genom att ta fasta på flexibiliteten som uppstår genom *friheten från anställning*. Den reglerade anställningen konstrueras, både i uppsatsens empiri och av det liberala frihetsbegreppet, som begränsande för individen, samhället och marknaden: Reglering och statlig intervention utgör hinder för självbestämmande, medan gigarbete ger den företagsamma individens möjligheter till kontroll över sitt arbetsschema och arbetsuppgifter.

5.1.2 Frihet som trygghet

Inför sin konferens kring mobilisering inom plattformsarbete, beskriver The Left in the European Parliament gigekonomin utifrån begreppet *uberization*:

Uberization violates **workers' rights** and removes **employer responsibility** in the so-called *gig economy*. The term comes from Uber, a corporation built on disdain for workers that seeks to **demolish labour protections** and **exploit loopholes in the law to make big profits**. Through **false self-employment**, platform workers are wrongly treated as self-employed so that companies can **avoid obligations** like minimum wages, holiday pay and social security (The Left in the European Parliament 2021).

Citatets beskrivning av hur gigekonomin riskerar att skada grundläggande rättigheter tar fasta på hur falska egenanställningar innebär arbetsrättsliga luckor, som vidare exponerar gigarbetare för ökad osäkerhet. Till följd av organiseringen av arbete undgår företagen sitt formella arbetsgivaransvar. Vi ser här hur rättigheter, ansvar, reglering och arbetsgivarens skyldigheter sammanfogas (ekvivalens), samt kontrasteras mot gigekonomin osäkra egenskaper (kränker arbetstagarens rättigheter, tar bort arbetsgivaransvaret, utnyttjar kryphål i lagen etc.). Genom sammanfogningen av arbetares rättigheter, arbetsgivarens ansvar och arbetsskydd (t.ex. minimilöner, semesterersättning och socialförsäkring), menar jag att frihet i ovanstående citat förstås utifrån en socialdemokratisk förståelse. Jag grundar även detta i hur det trygga arbetet, i enlighet med skillnadslogiken, differentieras från det otrygga: Fördelarna med det reglerade arbetet konstrueras genom att skiljas från den negativt beskrivna gigekonomin, vilket enligt uppsatsens metodologi kan härledas till hur artikulering sker genom att olika egenskaper kopplas ihop (ekvivalens) och skiljs från den ickeönskvärda (differens).

Fortsättningsvis, lyfter citatet även relationen mellan arbetare och kapital, samt behovet av kollektiva rättigheter (arbetsrättsligt skydd och social säkerhet). Jag tolkar citatet som att utan effektiv reglering riskerar företag att öka sin makt på bekostnad av arbetares intressen, genom att exempelvis utnyttja 'loopholes' för att öka sin vinst på bekostnad av arbetares trygghet. Jag anser att denna bild

överensstämmer med det socialdemokratiska frihetsbegreppets förståelse av hur individuella friheter inte är tillräckligt för att säkerställa reell frihet. Både det socialdemokratiska frihetsbegreppet och ovanstående citat förstår frihet som ett socialt tillstånd, då man framhåller hur hinder för frihet behöver hanteras på en strukturell nivå som aktivt strävar efter att hindra de mekanismer som skapar otrygghet. Till skillnad från den liberala förståelsen av ekonomisk frihet, där fri marknadsekonomi menas säkra individuell frihet - tolkar jag citatet som att reglering och kollektiva åtgärder behövs för att säkerställa arbetares sociala rättigheter. Om inte positiva friheter tas i beaktning, menar The Left in the European Parliament att företag kommer utnyttja de juridiska gråzonerna- vilket kan härledas till hur kollektiva rättigheter menas möjliggöra förverkligandet av individuella rättigheter.

Denna bild av kollektiva rättigheter som nödvändigt för att säkerställa individuella rättigheter och vidare frihet, beskriver även gigarbetaren Luciana Kasai. Kasai är grundare av rörelsen 'Entregadores Antifascistas' i Brasilien och lyfter grundläggande rättigheter för alla cykelbud som den internationella rörelsens viktigaste krav: "One material thing we can demand is that the companies provide a place for us to use the toilet, to eat...these are basic rights that we can go for together as an international alliance" (Brave New Europe 2021).

När vi kollar på de lösningar som kritiska röster lyfter, blir sammankopplingen mellan rättigheter, trygghet och frihet också tydlig: "Give workers their full **rights**. Force platform companies to respect **labour laws**. Listen to workers, not corporate lobbyists when drafting **legislations**" (The Left in the European Parliament 2021). Genom att betona hur verktyg som traditionellt syftat till att möjliggöra just trygghet och jämlikhet är lösningen, argumenterar man för att frihet, trygghet och kontroll omöjliggörs utan grundläggande rättigheter. Även Vänsterpartiets Weidby (2020) sammanför frihet och trygghet på samma sätt: "Det finns inget modernt med att **öka otryggheten** på arbetsmarknaden. Arbetarna behöver **mer frihet och trygghet, inte mindre**". Jag förstår detta som en sammanfogning av frihet och trygghet.

Weidby (2020) beskriver fortsättningsvis hur maktförskjutningen på arbetsmarknaden stärkt arbetsgivares inflytande och således resulterat i sämre rättigheter för arbetare: "Den påstådda **flexibiliteten** betalas av de som utför gigjobben i form av **obefintlig anställningstrygghet**".

För det första, överensstämmer detta perspektiv med den socialdemokratiska förståelsen av frihet, där man ser hur den negativa och individuella friheten riskerar att vara en frihet som innebär ett betydande tvång för andra. I citaten syns denna förståelse i hur vi utan lagstiftning inte kan säkerställa gigarbetares rättigheter och frihet. Vi ser, för det andra, hur Weidby (2020) sammanför *flexibilitet* med *dålig anställningstrygghet*, tillskillnad från den nyliberala diskursen (se avsnitt 5.1.1) som sammanförde *flexibilitet* med *frihet*. Detta påvisar hur diskurserna kämpar om att fixera begreppet på olika sätt, samt de olika typer av politiska projekt som diskurserna förespråkar. Weidbys citat kan således tolkas som ett försök att disartikulera den nyliberala diskursen genom att placera begreppet i en motsatt diskurs, i syfte att både fixera den egna förståelsen samt de-legitimera den motsatta diskursen.

Denna artikulering framkommer även i utredningen ‘Företagare i de sociala trygghetssystemet’, där effekterna av den förändrade maktbalansen på arbetsmarknaden uppmärksammas:

Enligt rapporten är det **kravet på flexibilitet och en förskjutning av ansvar och risker från arbetsgivaren till arbetstagaren** som präglar den **moderna arbetsmarknaden**. Som konsekvenser beskrivs riskerna för en **ökad osäkerhet kring inkomster och säkerhets- och arbetsmiljöfrågor** samt att de som arbetar inom gig-ekonomin ofta saknar **tillgång till social trygghet vid sjukdom och arbetslöshet samt vid pension**. (Regeringen SOU 2019:41:106).

I citatet ser vi hur olika föreställningar kombineras (se fetstil) för att beskriva riskerna med gigeekonomin. Även Palm lyfter hur anställningsvillkoren “gör dem [gigarbetarna] i regel ännu mer utsatta då de befinner sig i en extrem form av **underordning** och en stark **beroendesituation** gentemot arbetsgivaren/uppdragsgivaren (Palm 2018:37)”.

Konceptualiseringen överensstämmer i stor utsträckning med det socialdemokratiska frihetsbegreppet, där frihet förstås utifrån individens förmåga till kontroll över sin situation. Genom att neka gigarbetaren anställningsstatus, begränsar arbetsgivarens arbetarens trygghet. Socialdemokratin förstår frihet som en fråga om över- och underordning, där rätten att bestämma över någons situation är en frihetsfråga. Således ser det socialdemokratiska frihetsbegreppet förhållanden som försvårar individens självbestämmande som tecken på ofrihet, i enlighet med ovanstående citat, då frihet berör fördelningen av frihet mellan arbetare och arbetsgivare.

5.2 Frihet som innovation & frihet som reglering

5.2.1 Frihet som innovation

Innovation är ett återkommande tema i materialet: Olika aktörer framhåller ofta hur gigeekonomin i stort, och gigföretag i synnerhet, ligger i framkant. Genom att exempelvis beskriva Foodora som “**pionjärer**” och en plats “där både nya **innovationer** och **möjligheter** omsatts i handling i ett snabbt tempo”, sammanfogas teknik, utveckling och innovation i materialet (Foodora 2021 B). Företags innovativa sidor beskrivs som en god kraft, som kommer “**vässa branschen**” - vilket visar hur förändring och utveckling betonas (Foodora 2021 B). Innovationens fördelaktiga funktion och effekter lyfts vidare på olika nivåer - vilket jag anser påvisar hur försöken till fixeringen tar sig många olika uttryck.

Skruvfors beskriver fortsättningsvis vikten av innovation för att möjliggöra utveckling på ett mer abstrakt plan: Innovation och utveckling beskrivs som avgörande för effektivitet, konkurrenskraft och samhällsutveckling och som en självklar del av det goda livet. Utöver att porträtteras innovation som något bra för

företaget, understryker Skruvfors också vikten av “att ligga i framkant” på en mer övergripande nivå, vilket jag tolkar som en förståelse av innovation som *något gott i sig*. Empirin beskriver vidare hur innovationens framåtrörelse stoppas upp av myndigheter, exempelvis genom byråkratins tröghet, vilket påvisar hur en kombination av olika föreställningar formuleras enligt ekvivalens- och skillnadslogik. I enlighet med det liberala frihetsbegreppet, konstrueras innovation som något grundläggande gott - vilket resulterar i att även om innovationen genererar vissa problem för befintliga institutioner, bör innovation förespråkas (Digitala Influencerpodden 2021).

Skillnadslogiken syns även i hur gigeconomins innovation kontrasteras mot det icke-önskvärda genom kritik kring hur arbetslagstiftning krossar företags innovationskapacitet. Genom att porträttera den traditionella arbetsmarknaden som stel, jämfört med den dynamiska gigeconomien, konstrueras reglering som ett hinder för ekonomisk tillväxt, innovation och utveckling. Skillnadslogiken kan således förstås utifrån dikotomierna stel/dynamisk och reglering/innovation, vilket sammantaget visar hur ekvivalens och skillnad tillsammans ger mening.

Frihet som innovation artikuleras återkommande i materialet utifrån just farorna med reglering, då reglering ses som ett hot mot innovation. Genom att betona hur innovation är avgörande för tillväxt, utveckling och konkurrenskraft, beskriver Damm och Skyttedal (2021) genom skillnads-logik hur gigeconomins flexibilitet gynnar både individer och samhällen: “Om det planerade direktivet om plattformsarbetares villkor blir verklighet riskerar det att **hämna medlemsländernas innovationskapacitet** och att skicka jobben till länder utanför EU”. Citatet visar hur reglering måste undvikas för att säkerställa innovation: En mer reglerad arbetsmarknad hämmar både innovation och utveckling, samt möjligheterna till arbete och frihet för medborgare. Den liberala förståelsen av frihet, där ‘ekonomins frihet’ fyller en central funktion, kan identifieras i hur statens uppgift menas vara att skapa trygga ramvillkor för marknaden och agera för att förankra marknadsekonomin så brett som möjligt. Denna förståelse grundas i tilltron till marknadens överlägsna förmåga, vilket även Damm och Skyttedal (2021) argumenterar för genom att beskriva hur “plattformsekonomin innebär nya jobb och **tillväxt**”, och därför bör bejakas.

Det liberala frihetsbegreppet kännetecknas av hur ekonomisk frihet genererar individuell frihet, då marknadens principer även gäller för individen. Det liberala frihetsbegreppet menar därför att bäst förutsättningar för frihet uppstår när marknadskrafterna får agera fritt, vilket också framkommer i Damm och Skyttedals argument för varför vi inte bör reglera gigeconomien: “Den stora **flexibiliteten** betyder att de ofta höga trösklarna till ett första jobb sänks” (Damm & Skyttedal 2021).

Wolts Sverigechef Carl Zetterqvists konceptualisering av riskerna med reglering påvisar en liknande förståelse: “Det bästa sättet att förbättra situationen för varje kurir är (...) inte att **tvunga** personer som vill arbeta som frilansare till ett anställningsförhållande” (Boström & Turesson 2021). Genom att beskriva hur reglerade anställningsvillkor hindrar individens valfrihet, påvisar citatet en inställning till reglering som tvång. Sammanfogningen av reglering och tvång överensstämmer med det liberala frihetsbegreppets förståelse av frihet som

områden utan extern styrning. Reglering som tvång härleds således inte bara till samhället och företagen - utan även till individer.

5.2.2 Frihet som reglering

En mer omfattande förståelse av frihet än *frihet från extern inblandning* blir synlig i de delar av materialet som betonar vikten av reglering för att möjliggöra frihet. Vänsterpartiets Weidby (2020) beskriver hur gigeekonomi utan fungerande reglering genererar “**slavlika villkor, extremt låga ersättningar** och utbrett svartarbete”. Genom att referera till slaveri, konstruerar citatet en bild av hur bristande reglering skapar hemsk underkastelse, vilket jag tolkar som ett sätt att sammanföra reglering med frihet genom att betona hur situationen blir *utan* reglering och således referera till den dåliga utsidan (skillnadslogik). Transportarbetareförbundet (2021) instämmer vidare i Weidbys problemformulering: De dåliga arbetsvillkoren som uppstått till följd av bristen på reglering framställs som den centrala faktorn till arbetarnas dåliga arbetssituation. Genom att porträttera gigeekonomins anställningsvillkor som “**oanständiga, omoderna och stora skillnader**” argumenterar fackföreningen för att “**problemet är anställningsvillkoren**”. Genom att beskriva “stora skillnader” som en riskfaktor, sammanfogas frihet med jämlikhet och trygghet, i enlighet med den socialdemokratiska förståelsen av frihet och jämlikhet som samverkande. Genom att beskriva hur jämlikhet och ekonomisk trygghet på samhällslevelig nivå får positiva effekter på individnivå - sammankopplas även här olika nivåer.

Ett återkommande tema i diskursen, är fortsättningsvis gigarbetares bristande möjligheter till inflytande över sin arbetssituation samt låga autonomi: Palm beskriver hur “den mer **osäkra** position de befinner sig i gör att individer med dessa typer av anställningar ofta har **mindre inflytande över sin arbetssituation**” (Palm 2018:69). Jag tolkar detta som en sammanfogning av reglering, autonomi och frihet.

Weidby (2020) lyfter också kritik mot arbetarnas marginella kontroll över sin vardag, och beskriver hur “**flexibilitet** och effektivitet är en stor del av gignöretagens marknadsföring”, som i verkligheten dock inskränker arbetarens möjligheter till autonomi: “När man jobbar inom gigeekonomin ska man alltid vara beredd på att en stor del av tiden är **standby-läge** medan man väntar på chansen att få ett nytt jobb. Man ska vara **flexibel**”. Gigeekonomins standby-läge anses inskränka gigarbetarnas frihet - vilket påvisar sammanfogningen av ofrihet, bristande arbetsvillkor och låg autonomi. Vidare, påvisas här ännu en gång hur de olika diskurserna konceptualiserar flexibilitet olika (Weidby 2020).

Gigwatch stämmer in denna syn på riskerna med standby-läget och dess effekter för arbetaren: Standby-läget beskrivs resultera i att arbete, arbetstid och fritid flyter samman och “att betydligt **mer av vår tid** [läggs] på arbete samtidigt som vi får ut betydligt **mindre i lön**” (Lundberg & Isaksson 2020). EU har de senaste åren fokuserat på att stärka gigarbetares rättigheter genom lagstiftning kring arbetsvillkor, i synnerhet regleringen mellan arbetsliv och privatliv, vilket bidrar till den större bilden av hur reglering, frihet och autonomi samverkar (Von Scheele 2021).

Liknande artikulering synliggörs fortsättningsvis i Söderins reportage med mopedbudet Sami från Bangladesh, där vi ser hur bristen på reglering försämrar möjligheterna till tryggt arbete och autonomi. Sami har “fastnat i vad han kallar ett **digitalt slaveri**” där “**Bolts algoritm styr all hans vakna tid**” (Söderin 2021). Här ser vi hur slaveri kopplas samman med den bristande kontrollen över sin tid, vilket jag tolkar som att arbetets otrygga karaktär resulterar i låg autonomi och ofrihet.

De problem som Samis berättelse lyfter kan förstås utifrån de faror det socialdemokratiska frihetsbegreppet betonar. Först och främst, betonar den socialdemokratiska förståelsen av frihet genom termer som ‘rätten till försörjning’ den ofrihet som fattigdom innebär. Vidare, menas arbetets betydelse inte ligga i *själva arbetet*, utan i hur *betalningen* för arbetet ska ge människor en grundläggande trygghet. När arbetet, som i Samis fall, inte uppfyller detta syfte bidrar det istället till arbetarens ofrihet. Fortsättningsvis, lyfter det socialdemokratiska frihetsbegreppet genom vikten av aktivt implementerade rättigheter hur dessa problem tenderar att koncentreras till vissa grupper - vilket ytterligare påvisar hur *principerna* för sysselsättning inom gigeekonomin har förändrats till den grad att arbetet har förlorat sin tidigare tryggnad och skyddande funktion. Det socialdemokratiska frihetsbegreppet beskriver hur arbetare, oberoende av sektor, ska kunna försörja sig på arbete och skaffa sig den trygghet de behöver. Begreppet understryker således att negativa friheter inte är tillräckligt för att säkerställa alla individers grundläggande kontroll över sin tid: Vi måste genom reglering komplettera med kollektiva skydd för grundläggande social trygghet.

I Arbetsplatspodden (2021) beskriver Dan Ivarsson, som wallraffat på Foodora i Malmö, hur gigeekonomins “**skoningslösa upplägg**” gör att arbetare “inte kan **påverka sin situation** så mycket”. Nedanstående citat påvisar hur arbetarens begränsade kontroll över arbetsbeslut riskerar att generera högre nivåer av maktlöshet än traditionellt arbete: “Den lågbetalda arbetaren tar alla **riskerna**”, trots att dem inte vet “om dem har jobb timmen efter”; Arbetaren “ska ta allt ansvar och risk” - vilket skapar en “**kafka-liknande-situation**” präglad av stress och maktlöshet. Samtidigt, “**finns inga andra jobb för dig**” och ett “**Moment 22 uppstår**” (Arbetsplatspodden 2021). Jag tolkar ovanstående citat som en konceptualisering av frihet utifrån möjligheten till självbestämmande: Frihet härleds till utsträckningen andra styr över ens handlingar i arbetet samt vilka risker man ska utsättas för. Denna förståelse återkommer i det socialdemokratiska frihetsbegreppet: Utöver den ekonomiska tryggheten, centreras subjektets förmåga att själv styra hur hon ska spendera sin tid. Vilken typ och grad av kontroll över yttre aspekter en person måste ha för att åtnjuta autonomi blir därför en central fråga.

På konferensen ‘Alternatives to Uberisation’ lyfts också behovet av kontroll över algoritmen i syfte att möjliggöra kontroll över arbetet och verklig frihet: Deltagarna beskriver hur “The algorithms need to be controlled – **they should not control us**” - vilket poängterar vikten av att självbestämmande (Brave New Europe, 2021). Även arbetare på Alternativa Kuriren i Malmö beskriver hur den primära faktorn till deras val att sluta arbeta som gigarbetare på Foodora, och istället starta ett eget budföretag - var strävan efter att själva styra det dagliga arbetet: “Eftersom vi alla äger företaget är det också vi som delar upp och **organiserar det dagliga**

arbetet". Denna upplevelse kan kopplas till vikten av att inflytande över sin arbetssituation (Li 2021). Fackförbundet Transport lyfter också arbetarnas inflytande, genom att beskriva hur kollektivavtal "ger cykelbuden ett verktyg för att vara **delaktiga** och **påverka hur deras villkor ser ut**" vilket betonar - i enlighet med socialdemokratins förståelse av frihet och tidigare sammanfogningar - vikten av grundläggande inflytande över sin arbetssituation (Svenska Transportarbetareförbundet, 2021).

6 Diskussion

I diskussionen sammanfattas och kontextualiseras analysen, följt av reflektion kring uppsatsens styrkor och svagheter samt förslag på framtida forskning.

Empirin påvisar två olika diskurser kring artikulering av frihetsbegrepp (se tabell 2): Den nyliberala diskursen och den kritiska diskursen. Den nyliberala diskursens artikulering av frihet har analyserats genom kategorierna ‘frihet som flexibilitet’ och ‘frihet som innovation’. Resultatet påvisar hur frihet artikuleras genom nodalpunkter såsom flexibilitet, utveckling, innovation, valfrihet och marknaden. Dessa sammanfogas i kedjor av ekvivalens och skillnad. Den kritiska diskursens artikulering av frihet har analyserats genom kategorierna ‘frihet som trygghet’ och ‘frihet som reglering’. Resultatet visar på hur frihet artikuleras genom nodalpunkter såsom kontroll, autonomi, jämlikhet, trygghet och reglering.

Tabell 2: Sammanfattning av analysens resultat

<p>Frihet som flexibilitet</p> <p>Genom att sammanfoga flexibilitet, individualitet, valfrihet och större kontroll över sin tid skapas en bild av hur flexibelt arbete ger frihet. Denna bild kontrasteras genom skillnadslogik mot det traditionella arbetet, där mer reglerade arbetsformer beskrivs som hinder för flexibilitet och vidare frihet.</p> <p>Konceptualiseringen av frihet överensstämmer i stor utsträckning med det liberala frihetsbegreppet, till följd av förståelsen av frihet som <i>negativ</i> frihet, fokuset på individen snarare än kollektivet, premissen om att marknaden genererar individuell frihet samt relationen mellan stat/marknad.</p>	<p>Frihet som trygghet</p> <p>Rättigheter, ansvar, reglering och arbetsgivarens skyldigheter sammanfogas till en ekvivalenskedja. Denna kontrasteras vidare mot gig-ekonomins osäkra egenskaper, där flexibilitet sammanförs med otrygghet: Den moderna arbetsmarknaden menas förskjuta risker från arbetsgivare till arbetstagare, vilket resulterar i bristande tillgång till social och ekonomisk trygghet, och vidare ofrihet.</p> <p>Konceptualiseringen av frihet överensstämmer i stor utsträckning med det socialdemokratiska frihetsbegreppet, där individuell frihet härleds därför till kollektiv frihet, och ord som jämlikhet, trygghet och rättigheter är centrala.</p>
<p>Frihet som innovation</p> <p>Genom att betona innovation som en primär faktor till frihet, sammanfogas utveckling, effektivitet, konkurrenskraftighet. Fördelarna härleds till olika nivåer och sfärer av samhället.</p> <p>Gig-ekonomin och dess innovation differentieras vidare från den traditionella arbetsmarknaden, genom beskrivningar av hur arbetslagstiftning krossar företags innovationskapacitet. Den traditionella arbetsmarknadens är som stel, medan den informella ekonomin är dynamisk. Således konstrueras statens reglering som hinder för ekonomisk tillväxt, innovation och utveckling. Skillnadslogiken kan förstås utifrån dikotomier som stel/dynamisk och reglering/utveckling, vilket sammantaget visar hur ekvivalens och skillnad tillsammans ger mening.</p> <p>Konceptualiseringen av frihet överensstämmer med det liberala frihetsbegreppet, till följd av förståelsen av frihet som marknadsfrihet, individuell frihet och negativ frihet.</p>	<p>Frihet som reglering</p> <p>Genom att betona reglering som en primär faktor till frihet, sammanfogas arbetsvillkor, sociala rättigheter, kontroll, lagstiftning och autonomi.</p> <p>Vidare kontrasteras denna artikulering av frihet mot det som beskrivs som gig-ekonomins villkor: oreglerat arbete, liten kontroll, osäkerhet och maktlöshet. Genom att dra paralleller till historisk exploatering, tex slaveri, målar diskursen upp en bild av hur gig-ekonomins ombildning av risker behöver lösas genom reglerande och kollektiva åtgärder.</p> <p>Konceptualiseringen av frihet påminner om den socialdemokratiska förståelsen av frihet, där sociala rättigheter porträtteras som nödvändig. Kraven på reglering av gig-ekonomi syftar till att säkerställa en hög nivå av arbetsrättslig standard, vilket kan förstås utifrån hur reglering menas möjliggör frihet.</p>
<p>Källa: Uppsatsförfattarens egen tabell</p>	

Resultatet påvisar således två olika konceptualiseringar av frihet, som vidare kämpar om att fixera begreppet i enlighet med sin egen förståelse. Kampen syns exempelvis genom hur deras olika ekvivalenskedjor artikulerar begreppet på motsatta sätt, och hur skillnadslogiker artikuleras på sätt som de-legitimerar den andra diskursen. Den diskursiva striden har således framträtt tydligt i empirin. För att återknyta till den tidigare forskningen om nyliberalismens dominans, påvisar detta resultat att det finns ett motstånd mot den nyliberala diskursen - trots att exempelvis Mouffe och Filips argumenterar för diskursens sedimentering till följd av bristen på mothegegoniska projekt (se avsnitt 2.1.5). Studien påvisar att det finns andra förståelser av gigeconomien samt alternativa artikuleringar av frihet som är med och konkurrerar om hegemoni, vilket argumenterar för att dessa alternativa artikuleringar inte lyfts fram tillräckligt i tidigare forskning. En bakomliggande faktor till dessa skillnader kan enligt uppsatsens tolkningsram vara den svenska traditionen av socialdemokrati - vilket aktualiserar intressanta möjligheter för teoretisk utveckling och belyser vikten av fortsatt empiriskt orienterad forskning kring skillnader mellan olika kontexter för att möjliggöra en bättre förståelse för hur den sociala kontexten och avlagrade hegemoniers inflytande kan förstås.

Uppsatsen har även påvisat hur artikuleringen av frihet är del av större politiska projekt. Genom att studera den diskursiva kampen om *frihet*, ser vi hur striden om hur begreppet ska fixeras är en del av en politisk kamp om att hegemonisera det sociala. Jag anser att denna aspekt av gigeconomien är underteoretiserad, till följd av det stora fokuset på särskilt *arbete* - vilket understryker uppsatsen och ämnets relevans.

Som redogjordes för i analysverktyget (se avsnitt 3.2.4) kritiserar diskursteorin för hur dess fokus på den diskursiva artikuleringens kontingenta karaktär tenderar att försämra teorins förmåga att inkludera strukturella skillnader i makt på ett adekvat sätt, vilket resulterar i svårigheter i att förklara *permanens*. Jag upplevde att dessa svårigheter blev märkbara under uppsatsens gång: Även om diskursteorin betonar att diskurser omfattar både språk och materiella praktiker, och därför insisterar på att artikulering inte kan reduceras till något rent språkligt instämmer jag i Jessop och Weedons kritik om hur diskursteorins ramverk inte tar tillräcklig hänsyn till skillnader i resurser. Till följd av grundpremisen om att all artikulering är kontingent, och således skulle kunna ha varit annorlunda, riskerar förändringsmöjligheter att överskattas och skillnader i makt att underskattas.

För mig blev detta å ena sidan påtagligt vid analys av de olika diskursernas artikulering av *frihet*, där exempelvis skillnader i makt till följd av internationella institutionernas inflytande och strukturella beroendeförhållanden, riskerar att förbises till följd av fokuset på kontingens. Å andra sidan, identifierar och påvisar analysen diskursiv kamp kring artikulering av frihet (som nämnt ovan), vilket visar en bild av motstånd, konflikt och diskontinuitet. Detta aktualiserar intressanta frågor kring förhållandet mellan makt, permanens och kontingens inom diskursteorin, så jag vill därför uppmuntra till fortsatt teoretisering på området - i synnerhet i förhållande till resurs-skillnader på strukturell nivå. Jag är övertygad om att fler studier - av både mer teoretisk och/eller empiriskt orienterad karaktär - skulle bidra till att utveckla diskursteorins förståelse och användbarhet, samt en mer nyanserad förståelse om förhållandet mellan makt och diskurs.

7 Slutsats

I uppsatsens analys påvisas olika artikulering av *frihet* inom debatten kring gigeekonomin. Två olika diskurser identifieras i materialet: Den nyliberala diskursen respektive den kritiska diskursen. Diskurserna artikulerar frihet genom att strukturera skilda ekvivalenskedjor runt olika nodalpunkter och differentiera dessa på olika sätt. Diskursiv kamp kring den flytande signifikanten kan också identifieras: Den nyliberala diskursen artikulerar frihet artikulerats som inneboende kopplat till flexibilitet, individualism, utveckling och innovation, medan den kritiska diskursen artikulerar frihet i förhållande till kontroll, trygghet, reglering och rättigheter. De olika artikuleringarna visar oss hur två fundamentalt olika politiska projekt strävar efter att nå hegemoni genom kampen om betydelsebildning.

8 Referenser

Alvesson, Mats & Kaj Sköldbberg, 2017, *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Lund, Studentlitteratur AB.

Arbetsplatspodden, 06-05-21. *Avsnitt 40: Dan Ivarsson tar oss bakom kulisserna på Foodora* [podcast]. Captivate. <https://www.arbetsplatspodden.se/episode/avsnitt-40-dan-ivarsson-tar-oss-bakom-kulisserna-p-foodora>

Bengtsson, Erik, 2013. "Den ekonomiska globaliseringens dubbla rörelse" i Ingemar Lindberg & Anders Neergaard (red.) *Bortom horisonten: Fackets vägval i globaliseringens tid*, Stockholm: Premiss förlag, s. 373-391

Berlin, Isaiah & Henry Hardy, 2002. *Liberty- Incorporating 'Four Essays on Liberty'*. Oxford: Oxford University Press.

Boström, Towe & Roger Turesson, 2021. "Matkassen levererad på 15 minuter – flera aktörer i kamp om kunderna", DN, 17-11-21

Brave New Europe, 2021, "Gig Economy Project – Global conference of platform workers in Brussels tells EU Commission: 'We demand to be recognised as employees'", 27-10-21.

Cant, Callum, 2019. *Riding for Deliveroo*. Cambridge: Polity Press.

Damm, Sofia & Sara Skyttedal, 2021. "EU ska inte reglera sönder Sveriges plattformsekonomi", Arbetsvärlden, 27-10-21.

Derrida, Jacques, 1982, *Margins of Philosophy*, Chicago, The University of Chicago Press.

De Stefano, Valerio, 2016, "The Rise of the "just-in-time-workforce": On demand work, crowdwork and labour market protection in the "gig-economy"", International Labour Organisation: *Conditions of work and employment series no. 71*, Genève.

Digitala Influencerpodden, 12-08-21, 120. *Spökrestauranger och robotleveranser | Hans Skruvfors, vd Foodora*, [podcast]. Acast. <https://play.acast.com/s/digitala-influencer-podden/98a2f908-22b3-4da7-bba1-35850959cd58>

Edling, Nils, 2012, "Kampen om välfärdsstaten. Välfärdsbegreppens historia 1850-2010", Riksbankens Jubileumsfond (P12-0269).

European Commission, 2016, "Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A European agenda for the collaborative economy" European Commission, Brussels. Tillgänglig på: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0356&from=EN>

Filip, Birsen, 2020, *The Rise of Neo-liberalism and the Decline of Freedom*, Cham, Palgrave Macmillan.

A) Foodora, 2021, *Ny undersökning: fler än 8 av 10 nöjda med arbetet på foodora* [pressmeddelande], 10-02-21.

B) Foodora, 2021, Foodoras Sverigechef Hans Skruvfors utsedd till koncern- vd [pressmeddelande], 18-01-21.

Friedman, Milton, 1982: *Capitalism and Freedom*, Chicago: University of Chicago Press.

Frölund Thomsen, Jens Peter, 2007. "Diskursanalys" i Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen (red.) *Klassisk och modern samhällsteori*, Lund, Studentlitteratur AB, s. 137-148.

Fudge, Judy, 2007, "The New Discourse of Labor Rights: From Social to Fundamental Rights", *Comparative Labor Law & Policy Journal*, vol. 29(1), s. 29-66.

Glavin, Paul, Alex Bierman & Scott Schieman, 2021, "Über-Alienated: Powerless and Alone in the Gig Economy", *Work and occupations*, vol 48(4), s. 399-431.

Gorz, André, 1999, *Reclaiming Work: Beyond the Wage-Based Society*, Cambridge, Polity Press

Graceffa, Sandrino & Sarah de Heusch, 2017, "Reinventing the world of work", *Transfer: European Review of Labour and Research*, vol 23(3), s. 359-365

Gölstam, Algot, 1995, *Frihet, jämlikhet och demokrati: Etik och människosyn inom liberal och socialistisk tradition*. Uppsala, Uppsala Universitet.

Hayek, Friedrich August, 2011, *The Constitution of Liberty*. Chicago: University of Chicago Press.

Howarth, David, 2000, *Discourse*, Buckingham, Open University Press

Howarth, David & Yannis Stavrakakis, 2000. "Introducing discourse theory and political analysis" i Howarth, David, Aletta J. Norval & Yannis Stavrakakis (red.) *Discourse theory and political analysis: Identities, hegemony and social change*. Manchester: Manchester University Press, s. 1-23.

- Isaksson, Lovina & Julias Sjödin, 2019, "Varför ska alla vara egenanställda", Svenska Dagbladet, 22-12-19.
- Jessop, Bob, 2019, "Critical discourse analysis in Laclau and Mouffe's post-Marxism", *Simbiótica. Revista Eletrônica*, vol 6(2), s. 8–30.
- Kastning, Thomas, 2013. *Basics on Social democracy*, Friedrich-Ebert-Stiftung Ghana
- Kenney, Martin & John Zysman, 2016, "The rise of the Platform Economy", *Issues in Science and Technology*, vol 32(3), s. 61-69.
- Laclau, Ernesto, 1990, *New Reflections on the Revolution of our time*, London, Verso.
- Laclau, Ernesto, 2000. "Foreword" i Howarth, David, Aletta J. Norval & Yannis Stavrakakis (red.) *Discourse theory and political analysis: Identities, hegemony and social change*. Manchester: Manchester University Press, s. x-xii.
- Laclau, Ernesto, 2005, *On Populist Reason*, London, Verso.
- Laclau, Ernesto, 2014. "Discourse" i David Howarth (red.) *Ernesto Laclau: Post-marxism, populism and critique*, Oxford: Routledge, s. 23-29.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe, 2001, *Hegemony and socialist strategy: Towards a radical democratic politics*, 2 upplagan, London, Verso, 2nd edition.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe, 2008, *Hegemonin och den socialistiska strategin*, Göteborg/Stockholm, Glänta Produktion/Vertigo Förlag.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe, 1987, "Postmarxism without Apologies", *New Left Review*, Vol. 166, s. 79-106.
- Li, Hiram, 2021. "Missnöjda bud på Foodora startade eget: "Vi är inga robotar"", Arbetet, 21-06-21.
- Lundberg, Jacob & Lovina Isaksson, 2020, "Den som är satt på standby är knappast fri", Arbetsvärlden, 06-02-20.
- McKinsey Global Institute, 2016, *Independent work: Choice, necessity, and the gig-economy*. San Francisco: McKinsey Global Institute
- Morgan, George & Pariece Nelligan, 2018, *The Creativity Hoax: Precarious work and the Gig Economy*, London, Anthem Press.
- Mouffe, Chantal, 2008, *Om det politiska*, Hägersten, Tankekraft.

- Mouffe, Chantal, 2016, *Agonistik: texter om att tänka politiskt*, Stockholm, Atlas.
- Novelli, Mario & Anibel Feres-Comelo, 2014. "Globalization, neoliberalism and labour" i Mario Novelli & Anibel Feres-Comelo (red.) *Globalization, knowledge and labour*. London: Routledge s. 5-20.
- Palm, Johanna, 2018, *De o-organiserade: Gigeconomien och den fackliga anslutningen*, underlagsrapport till LO:s jämlikhetsutredning, Stockholm, Bantorget Grafiska AB. Tillgänglig på <http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/>
- Phelan, Sean & Lincoln Dahlberg, 2011. "Post-Marxist discourse theory and critical media politics: An introduction" i Sean Phelan & Lincoln Dahlberg *Discourse Theory and Critical Media Politics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Prassl, Jeramia, 2018, *Humans as a Service*, Oxford, OUP Oxford.
- Schor, B. Juliet & William Attwood-Charles, 2017, "The "sharing" economy: labor, inequality, and social connection on for-profit platforms", *Sociology Compass*, vol 11(8), s. 1-16.
- Simons, Jon, 2011. "Mediated construction of the People: Laclau's Political Theory and Media Politics" i Sean Phelan & Lincoln Dahlberg (red.) *Discourse Theory and Critical Media Politics*. New York: Palgrave Macmillan.
- SOU 2019:41. "Företagare i de sociala trygghetssystemen: Betänkande av Utredningen om ett tryggare företagande i ett förändrat arbetsliv – för tillväxt och innovation.
- Standing, Guy, 2014, "Understanding the Precariat through Labour and Work", *Development and change*, vol 45(5), s. 963-980.
- Svenska Transportarbetareförbundet, 2021. "Frågor och svar om matbud".
- Svensson, Peter, 2019, *Diskursanalys - Greppbar metod*, Lund, Studentlitteratur AB.
- Söderin, Eigel, 2021. "Bolt-budens desperata vädjan: Höj lönen så vi har råd att leva", ETC, 12-10-21
- Taylor, Stephanie, 2011. "Locating and Conducting Discourse Analytic Research" i Margaret Wetherell, Stephanie Taylor & Simeon J. Yates (red.) *Discourse as Data: A guide for analysis*, London, SAGE Publications, s. 5-48.
- The Left in the European Parliament, 2021. What is Uberisation? How does gig economy actually work? [Video] <https://www.youtube.com/watch?v=lmsHzzqS4J8> [10 november 2021]

- Therborn, Göran, 2008, *From Marxism to Postmarxism?* London, Verso.
- Van Milders, Lucas & Ben Turner, 2021, "Why Should Political Theorists Care About Work?", *Theory & Event*, Vol. 24(4), s. 1035-1049.
- VD-podden, 09-12-2021, VD-podden #62 Hans Skruvfors – levererar med foodora [podcast]. Viva media. <https://vivamedia.se/blogg/vd-podden-62-hans-skruvfors-levererar-med-foodora/>
- Von Scheele, Carl, 2021. "Så vill EU reglera plattformarbete", *Arbetsvärlden*, 09-12-21.
- Wacquant, Loïc, 2009, *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity*, London, Duke University Press.
- Walton, Sara & Bronwyn Boon, 2014, "Engaging with a Laclau & Mouffe informed discourse analysis: a proposed framework", *Qualitative Research in Organizations and Management An International Journal*, vol 9(4), s. 351-370.
- Weedon, Chris, 1989, *Feminist Practice & Post-structuralist Theory*, Oxford, Basil Blackwell.
- Weidby, Ciczie (V), 2020. "Gigjobb", *Interpellation* 2020/21:355.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/interpellation/gigjobb_H810355
- Winther-Jørgensen, Marianne & Louise Phillips, 2000, *Diskursanalys som teori och metod*, Lund, Studentlitteratur AB.
- Woodcock, Jamie & Mark Graham, 2020, *The Gig Economy: A critical Introduction*, Cambridge, Polity Press.
- Åkerström Andersen, Niels, 2003, *Discursive analytical strategies: Understanding Foucault, Koselleck, Laclau, Luhman*, Bristol, Policy Press.